Ner 50. Kraków 1 Marca — Piątek. Rok 1861.

Wychodzi codziennie rano, wyjąwszy poniedziałki i dni poświąteczne.

Prenumerata:

W KRAKOWIE		POCZTĄ (w Państwie Austryackiem).	
rocznie	zł. austr. 20	rocznie	zł. austr. 24
półrocznie	„ „ 10	półrocznie	„ „ 12
kwartalnie	„ „ 5	kwartalnie	„ „ 6
miesięcznie	„ „ 2	miesięcznie	„ „ 2 cent. 25

Numer pojedynczy kosztuje 10 centów.

PRENUMERATĘ PRZYJMUJĄ:
Bióro Administracyi „Czasu“ w Rynku pod L. 29 w domu „Krzysztofory“ zwanym, tudzież wszystkie Urzędy pocztowe austryackie.

CZAS

Przyjmują się:

OGŁOSZENIA, ODEZWY, UWIADOMIENIA, DONIESIENIA wszelkiego rodzaju, za opłatą:
od wiersza drobnego za jednorazowe umieszczenie 8 centów, za następne po 5 centów.
Do każdego obwieszczenia załączyć należy 30 centów na opłatę stęplową za każdorazowe umieszczenie.

LISTY z pieniędzmi przesyłane być winny franko do bióra Administracyi „Czasu“.

LISTY reklamacyjne niezapieczętowane nie ulegają frankowaniu.

LISTY niefrankowane nieprzyjmują się.

RĘKOPISMA nadsyłane Redakcyi nie zwracają się i niszczone będą.

Kraków 28 lutego.

Ażeby jak można najśpieszniej udzielić czytelnikom naszym wiadomości o nowych statutach stanowiących konstytucyę, podaliśmy w wczorajszym jeszcze numerze krótką ich treść. Dziś pośpieszamy z całkowitym przekładem najważniejszych dokumentów tyczących się bądź ogółu monarchii, bądź Galicyi, a jakkolwiek przekładu naszego nie można poczytać za urzędowy, ani też pośpiech z jakim takowy uskuteczniony został nie pozwalał myśleć o jego doskonałości, wszelako jest on wiernym, i może służyć do obeznania się z szczegółami ustawy sejmowej i prawa wyborczego, tudzież regulaminu obrad. *Gazeta Wiedeńska* z 27go zamieszcza dokumenta tyczące się ogólnej konstytucyi państwa i reprezentacyi ogólnej, a dodatek do niej załączony, stanowiący gruby zeszyt *in folio* mieści w sobie statuta sejmów krajowych dla każdego kraju koronnego oddzielnie, wyjąwszy statutów dla krajów węgierskich i włoskich, tudzież dla Pogranicza wojskowego. Znajdują się nadto w tejże gazecie list odręczny do Arcyks. Karola Ludwika przeznaczający 70,000 złr. rocznie ze skarbu publicznego na koszta reprezentacyi w tej prowincyi, tudzież listy cesarskie do kanclerzy nadwornych węgierskiego i siedmiogrodzkiego jakoteż do prezesa dykasteryi nadwornej chorwacko-słoweńskiej ze względu na odrębne stosunki tych krajów.

Podając na tem miejscu najważniejsze na początku wymienione dokumenta, zamieszczać będziemy następnie w właściwej części naszego dziennika całe lub w skróceniu w miarę potrzeby te akta, które bezpośrednio kraju naszego nie tyczą.

Tu zaczynamy od patentu JCKApMości.

My Franciszek Józef Pierwszy, z Bożej łaski Cesarz Austryacki, Król Węgierski i Czeski, Król Lombardzki i Wenecki, Dalmacki, Chorwacki, Słoweński, Halicki, Włodzimirski, Ilirski, Król Jerozolimski itd.; Arcyksiąże Austryacki; Wielki książe Toskański i Krakowski; Książe Lotaryński, Salzburski, Styryjski, Korutański i Bukowiński; Wielki Książe Siedmiogrodzki; Margrabia Morawski; Książe Górno i Dolno-Szląski, Modeński, Parmeński, Placencki i Gwastalski, Oświecimski i Zatorski, Cieszyński, Friulski, Dubrownicki i Zadarski; uksiążęcony Hrabia Habsburski i Tyrolski, Kyburski, Gorycki i Gradyszczański; książe Trydencki i Brixeński; Margrabia Górno i dolno Łużycki i na Istryi; Hrabia Hohenembs, Feldkirch, Bragancyi, Sonnenberga itd.; Pan Tryestu, Kotaru i Marchii Wendyckiej; Wielki Wojewoda Serbski itd. itd.

Poczytawszy za rzecz stosowną, w dyplomie Naszym wydanym w d. 20 października 1860 r. celem uporządkowania prawnopolitycznych stosunków Monarchii, na podstawie sankcyi pragmatycznej i na mocy Naszego wszechwładztwa, postanowić i zarządzić jako prawidło dla Nas samych i dla prawnych Następców Naszych w rządach, że prawo nadawania ustaw, zmieniania ich i uchylania wykonywanem jedynie będzie za współudziałem Sejmów, a odnośnie za współudziałem Rady państwa, i zważywszy, że prawo to, aby mogło być wprowadzone w życie, wymaga pewnego oznaczonego porządku i formy wykonania, oświadczamy, rozporządzamy i obwieszczamy po wysłuchaniu Naszej Rady Ministrów:

I. Co się tyczy składu Rady państwa powołanej do reprezentowania państwa i zastrzeżonego w Naszym dyplomie z d. 20 października 1860 r. współudziału w prawodawstwie, zatwierdzamy załączoną tu ustawę o reprezentacyi państwa i nadajemy jéj niniejszem na wszystek ogół Naszych królestw i krajów moc ustawy zasadniczej państwa.

II. Pod względem Naszych królestw Węgierskiego, Chorwackiego i Słoweńskiego, jakoteż Naszego W. Księstwa Siedmiogrodzkiego mając zamiar przywrócenia dawniejszych konstytucyj krajowych zgodnie z Naszym pomienionym dyplomem i w obrębie zakreślonych w nim granic, wydaliśmy już właściwe rozporządzenia przez odręczny list Nasz z d. 20 paźdz. 1860 r.

III. Dla Naszych Królestw: Czech, Dalmacyi, Galicyi i Lodomeryi z Księstwami Oświecimskiem i Zatorskiem i W. Księstwem Krakowskiem; Arcyksięstw: Austryi niższéj i wyższéj; Księstw: Krainy i Bukowiny; dla Naszego Margrabstwa Morawy; Księstwa Górnego i Dolnego Szląska; Margrabstwa Istryi wraz z uksiążęconemi hrabstwami Gorycyi i Gradyski i miastem Tryest z okręgiem; tudzież dla kraju Vorarlberg; celem rozwijania i przekształcenia praw i swobód wiernych Stanów tych królestw i krajów wedle stósunków i potrzeb obecnych, tudzież pogodzenia ich z interesami całéj monarchii, spowodowani jesteśmy potwierdzić załączone tu ordynacye krajowe i ordynacye wyborcze, jakoteż nadać każdéj z nich w dotyczącym kraju moc ustawy zasadniczéj państwa.

Wszelako, gdyśmy nic jeszcze stanowczo nie rozstrzygnęli względem prawno-politycznego stanowiska Naszego królestwa Dalmackiego do Naszych królestw Chorwackiego i Słoweńskiego, ordynacya krajowa wydana dla Naszego królestwa Dalmackiego nie może jeszcze wejść zupełnie w wykonanie.

IV. Ażeby statuta wydane patentami z d. 20 paźdz. 1860 dla Naszych księstw Styryi, Karyntyi Salzburga tudzież dla Naszego uksiążęconego hrabstwa Tyrolu postawić w zgodzie z postanowieniami przyjętemi w zasadzie w ordynacyach krajowych zatwierdzonych przez Nas w dniu dzisiejszym; ażeby reprezentacyom krajowym krajów na początku wymienionych nadać owe rozleglejsze atrybucye, jakie spowodowani byliśmy udzielić reprezentantom wszystkich innych krajów koronnych; ażeby wreszcie rozporządzenia Nasze wydane w d. 5 stycznia 1861 o prawie wyborczem, wprowadzić w równéj mierze w wykonanie w Styryi, Karyntyi, Salzburgu i Tyrolu: — spowodowani byliśmy celem rozszerzenia i przemienienia już wydanych statutów krajowych, zatwierdzić załączone tu ordynacye krajowe dla Styryi, Karyntyi, Salzburga i Tyrolu.

V. Poleciwszy zarazem ze względu na Nasze królestwo Lombardzko-Weneckie Naszemu Ministrowi Stanu, aby Nam przedłożył w właściwym czasie konstytucyę krajową na takich samych zasadach opartą, przekazujemy tymczasowo Kongregacyom Królestwa, jako istniejącéj na teraz reprezentacyi, prawo wysyłania oznaczonéj liczby członków Rady państwa.

VI. Gdy częścią przez uprzednie prawa zasadnicze, częścią przez powołane napowrót do życia, częścią przez utworzone na nowych prawach zasadniczych konstytucye, ustalonemi zostają podwaliny stósunków prawno-politycznych Naszego państwa, a osobliwie uporządkowaną jest reprezentacya Ludów Naszych, jakoteż udział ich w prawodawstwie i administracyi, — ogłaszamy niniejszem ten cały poczet ustaw zasadniczych za konstytucyę Naszego państwa, i nietylko chcemy sami pod opieką Wszechmocnego te niniejszem uroczyście obwieszczone i przyrzeczone normy pełnić i dotrzymywać niewzruszenie, jak też czynić to będziemy, ale oraz obowiązujemy Naszych następców w rządach do pełnienia ich i dotrzymywania niewzruszenie, tudzież do uroczystego ich przy wstąpieniu na tron przyrzekania w manifestach, które z tego powodu wydawać mają. Oznajmiamy niniejszem również Nasze stałe postanowienie bronienia ich całą Naszą potęgą cesarską przeciw wszelkiéj zaczepce, tudzież baczenia, aby każdy się ich trzymał i dotrzymywał je.

VII. Rozkazujemy, ażeby patent ten wraz z obwieszczonemi przezeń prawami zasadniczemi państwa pod względem reprezentacyi państwa i krajów, wygotowany w formie dyplomu cesarskiego, złożony został i przechowywany w Naszem archiwum domowem, nadwornem i rządowem, jakoteż aby w swoim czasie ustawa zasadnicza względem reprezentacyi państwa wraz z szczególnemi ustawami zasadniczemi, przeznaczonemi dla każdego kraju, złożone i przechowywane były w archiwach Naszych królestw i krajów.

Dan w Naszem głównem i stółecznem mieście Wiedniu, dnia 26 lutego 1861 roku, panowania Naszego 13go.

Franciszek Józef (w. r.)
(M. P.)
Arcyksiążę Rajner w. r.
Rechberg w. r. *Mecsery* w. r. *Degenfeld* w. r.
Schmerling w. r. *Lasser* w. r. *Szecsen* w. r.
Plener w. r. *Wickenburg* w. r. *Pratobevera* w. r.

Z najwyższego nakazu:
Ransonnet w. r.

Ustawa zasadnicza reprezentacyi państwa.

§. 1. Rada państwa powołaną jest do reprezentowania państwa.

Rada państwa składa się z Izby panów i Izby deputowanych.

§. 2. Członkami Izby panów są z urodzenia pełnoletni książęta domu cesarskiego.

§. 3. Dziedzicznymi członkami Izby panów są pełnoletni naczelnicy tych krajowych rodów szlacheckich, posiadaniem rozległych dóbr wyszczególniających się, którym Cesarz nada dziedziczną godność radzców państwa.

§. 4. Członkami Izby panów przez wzgląd na wysoką godność kościelną, są wszyscy arcybiskupi i ci biskupi, którym służy stopień książęcy.

§. 5. Cesarz zastrzega sobie powołanie znakomitych ludzi, którzy się zasłużyli państwu lub kościołowi, odznaczyli się w umiejętności lub sztuce, na dożywotnich członków Izby panów.

§. 6. Do izby deputowanych wchodzą przez wybór 343 członków, i to w liczbie dla każdego królestwa i kraju następnie oznaczonéj:

z królestwa Węgierskiego 85, z królestwa Czeskiego 54, z królestwa Lombardzko-Weneckiego 20, z królestwa Dalmackiego 5, z królestwa Chorwackiego i Słoweńskiego 9, z królestwa Halickiego i Włodzimirskiego z księstwami Oświecimskiem i Zatorskiem i W. Księstwem Krakowskiem 38, z arcyksięstwa Niższéj Austryi 18, z arcyksięstwa Wyższéj Austryi 10, z księstwa Salzburskiego 3, z księstwa Styryjskiego 13, z księstwa Korutańskiego 5, z księstwa Kraińskiego 6, z księstwa Bukowińskiego 5, z W. księstwa Siedmiogrodzkiego 26, z margrabstwa Morawskiego 22, z księstwa Górno- i Dolno-Szląskiego 6, z uksiążęconego hrabstwa Tyrolskiego i Vorarlbergu 12, z margrabstwa Istryjskiego wraz z uksiążęconem hrabstwem Goryckiem i Gradyszczańskiem i miastem Tryestem z jego okręgiem 6.

§. 7. Oznaczona na każdy kraj liczba członków wysłaną będzie przez jego sejm za pomocą wyboru bezpośredniego.

Wybór ma się odbywać przez absolutną większość głosów w ten sposób, że liczba członków Izby deputowanych stósownie do ordynacyj krajowych przypadająca na naznaczone territoria, miasta, korporacye, wychodzi z członków sejmu tychże territoriów, tychże miast, tychże korporacyj.

Cesarz zastrzega sobie nakaz uskutecznienia wyboru bezpośrednio z terrytoryów, miast i korporacyj, jeżeli zajdą takie wyjątkowe stósunki, które nie dozwolą, aby sejm krajowy dopełnił wysłania deputowanych do Izby.

§. 8. Cesarz mianuje prezesa i wiceprezesa z pomiędzy członków każdéj Izby. Resztę urzędników Izby każda Izba sama sobie wybiera.

§. 9. Rada państwa zwoływaną będzie corocznie przez Cesarza.

§. 10. Zakres działalności całéj Rady państwa obejmuje według art. II dyplomu z d. 20 paźdź. 1860 wszystkie przedmioty prawodawstwa, które się odnoszą do praw, obowiązków i interesów wspólnych dla wszystkich królestw i krajów.

Takiemi mianowicie są:

a) wszystkie sprawy odnoszące się do sposobu tudzież porządku obowiązku wojskowego;

b) wszystkie sprawy tyczące się uporządkowania stanu pieniężnego, kredytowego, monetarnego i banków biletowych, przedmiotów cłowych i handlowych, systemu poczt, kolei żelaznych i telegrafów.

c) wszystkie w ogóle sprawy finansów państwa, a mianowicie preliminarze budżetu państwa, sprawdzanie rachunków rocznych i rezultatów obrotu finansów, podejmowanie nowych pożyczek, wymiana istniejących długów państwa, sprzedaż, przemiana, obdłużenie nieruchomego majątku państwa, podwyższanie istniejących podatków i zaprowadzanie nowych podatków, danin i opłat.

Podatki, daniny i opłaty pobierane będą wedle praw istniejących, dopóki takowe stósownie do konstytucyi zmienionemi nie zostaną.

Dług państwa oddany jest pod kontrolę Rady państwa.

§. 11. Przedmioty prawodawcze wspólne wszystkim królestwom i krajom, wyjąwszy krajów korony węgierskiej, należą podług Art. III dyplomu z d. 20 paźdz. 1860 do konstytucyjnego zakresu działalności Rady państwa bez uczestnictwa w niej członków z krajów korony węgierskiej.

Do tej przeto ściślejszej Rady państwa należą, wyjąwszy sprawy wymienione w §. 10, wszystkie przedmioty prawodawcze, które przez ordynacye krajowe nie są wyraźnie przekazane pojedynczym sejmom reprezentowanym w ściślejszej radzie państwa.

To samo tyczy się także takich samych przedmiotów pozostawionych sejmom krajowym, w przypadku jeżeli dotyczący sejm wniesie, aby wspólnie rzecz traktować.

W razie zachodzących wątpliwości pod względem kompetencyi ściślejszej Rady państwa w sprawach wspólnego prawodawstwa, w obec kompetencyi pojedynczego sejmu reprezentowanego w ściślejszéj radzie państwa, rozstrzyga Cesarz na wniosek ściślejszej rady państwa.

§. 12. Propozycye do praw przychodzą do Rady państwa w formie przedstawień rządowych.

Radzie państwa służy także moc proponowania praw w przedmiotach jej zakresu działalności (§§. 10 i 11).

Do wszystkich takich praw potrzebną jest zgodność obu Izb i sankcya cesarska.

§ 13. Jeżeli podczas tego, gdy rada państwa nie jest zebraną, wypadnie potrzeba przedsiębrania w przedmiotach do jej zakresu działania należących, naglących kroków, Ministeryum obowiązanem jest na najbliższej Radzie państwa przedłożyć powody i skutki rozporządzenia.

§ 14. Do prawomocnej uchwały, całej, lub w właściwym razie ściślejszej Rady państwa, konieczną jest w każdéj Izbie absolutna większość głosów obecnych członków.

Wnioski co do zmian w tem prawie zasadniczem wymagają w obu izbach większości najmniej dwóch trzecich części głosów.

§ 15. Członkowie izby deputowanych nie mogą przyjmować od wyborców swoich jakichkolwiek instrukcyj.

§ 16. Wszyscy członkowie Rady państwa mają osobiście wykonywać swoje prawo głosowania.

§ 17. Funkcya członków wysłanych z jakowego kraju do izby deputowanych, ustaje z dniem zebrania się nowego sejmu.

Jeżeli który członek umrze, albo straci osobisty przymiot deputowanego, albo ciągłą znajduje przeszkodę pełnienia obowiązków członka Rady Państwa, wtedy nowy wybór ma być przedsiębranym.

§ 18. Odroczenie Rady państwa jakoteż rozwiązanie Izby deputowanych dzieje się z rozporządzenia cesarskiego. W razie rozwiązania, nowe wybory odbywają się w myśl § 7go.

§ 19. Ministrowie, kanclerze nadworni i naczelnicy posad centralnych mają prawo brania udziału we wszystkich obradach i składania przedstawień swoich osobiście lub przez jednego z deputowanych.

Mają oni prawo przemawiania w każdéj chwili. Prawo udziału w głosowaniu mają o tyle tylko, o ile są członkami Izby.

§ 20. Posiedzenia obu Izb Rady Państwa są jawne.

Każdéj Izbie służy prawo wykluczyć wyjątkowo jawność, jeżeli tego wymaga prezydent lub najmniéj 10 członków i jeżeli Izba po wydaleniu słuchaczy tak postanowi.

§ 21. Bliższe postanowienia co do toku czynności, wzajemnego tudzież zewnętrznego stosunku obu Izb, określone będą osobnym regulaminem.

Ordynacya Sejmowa i wyborcza

dla królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

ORDYNACYA SEJMOWA.

Dział pierwszy.

O reprezentacyi krajowéj w ogólności.

§ 1. Sejm krajowy reprezentować będzie Królestwo Galicyi i Lodomeryi wraz z W. ks. Krakowskiem w sprawach krajowych.

§ 2. Władzę leżącą w zakresie działania reprezentacyi krajowej sprawować będzie sam sejm lub wydział sejmowy.

§ 3. Sejm składa się ze stu pięćdziesięciu członków; to jest:

a) Trzej arcybiskupi Lwowscy, dwaj biskupi Przemyślscy, biskup Tarnowski, biskup Stanisławowski, a odnośnie aż do zamianowania tegoż, suffragan lwowski g. k.;

b) Rector magnificus krakowskiego jakoteż lwowskiego uniwersytetu;

c) Sto czterdzieści jeden wybranych deputowanych, a to:

I. czterdziestu czterech deputowanych z wielkiej własności;

II. dwudziestu trzech deputowanych z miast wskazanych ordynacyą gminną jakoteż i z Izb handlowych i przemysłowych;

III. siedmdziesięciu czterech deputowanych z reszty gmin królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem.

§ 4. Marszałka sejmu i jego zastępcę do kierowania sejmem mianuje Cesarz z koła sejmowego.

§ 5. Bliższe rozporządzenia tyczące się prawa wybierania i bycia wybranym, rozdziału deputowanych na wyznaczone okręgi wyborcze, postępowania przy wyborach, zawiera ordynacya wyborcza dla królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem.

§ 6. Urzędowanie Marszałka sejmu i jego zastępcy, jako też wybranych członków Sejmu, (czyli peryód sejmowy) oznacza się na lat sześć.

Wyborcy nie mogą odwołać wyborów na deputowanego do sejmu.

Po upływie normalnego peryodu sejmowego, albo też gdyby sejm pierwej był rozwiązany, jako niemniej w przypadkach gdzie pojedynczy deputowani występują, w przypadku śmierci lub utraty kwalifikacyi aby być wybranym konieczncj, rozpisują się nowe wybory.

Byli deputowani mogą być na nowo obrani.

§ 7. Deputowanym do sejmu wybranym nie wolno żadnych przyjmować instrukcyj i głosować mogą tylko osobiście.

§ 8. Zwołany przez Cesarza Sejm zbiera się zwyczajnie raz na rok, o ile Cesarz nic innego nie postanowi, w stolicy krajowej we Lwowie.

§ 9. Deputowani winni przy rozpoczęciu sejmu złożyć Cesarzowi przysięgę wierności, posłuszeństwa, uszanowania dla praw i sumiennego pełnienia swoich obowiązków, w ręce marszałka sejmowego.

§ 10. Marszałek otwiera Sejm zwołany przez Cesarza, przewodniczy obradom i kieruje pracami, zamyka sejm po ukończeniu czynności lub na szczególne cesarskie polecenie.

Sejm może być także w ciągu normalnego peryodu, w każdej chwili rozwiązanym, z równoczesnym nakazem nowych wyborów.

§ 11. Wydział sejmowy, jako administracyjny i wykonawczy organ reprezentacyi krajowej, składa się pod przewodnictwem marszałka sejmowego z sześciu z łona sejmu wybranych członków.

W razie jakowej przeszkody w przewodnictwie wydziałem, marszałek mianuje do tego zastępcę z łona tegóż wydziału.

§ 12. Jednego członka wydziału sejmowego wybierają deputowani wybrani przez wyborców z klasy wielkiej własności (§ 3. I) jednego deputowani z miast i Izb handlowych i przemysłowych (§ 3, II), a jednego deputowani z gmin, zawsze z łona sejmu.

Innych trzech członków wydziału sejmowego wybierze pojedynczo ze swego łona całe Zgromadzenie sejmowe.

Każdy taki wybór odbywa się absolutną większością głosujących.

Jeżeli przy pierwszych i drugich wyborach nie ma absolutnej większości, wypada uczynić ściślejszy wybór między temi dwoma osobami, które przy drugim wyborze miały najwięcej głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga los.

§ 13. Dla każdego członka wydziału sejmowego wybrać należy zastępcę, a to przez wybór stosowny do poprzedzającego paragrafu.

Jeżeli członek wydziału, w czasie nieobecności Sejmu umrze, wystąpi, lub dla innych przeszkód pracami wydziałowemi przez dłuższy czas trudnić się nie może, wstępuje zastępca i to ten, który na zastępcę tego członka wydziału wybrany został.

Jeżeli Sejm jest zebrany, to nastąpi wybór nowy na członka wydziału w miejsce odchodzącego.

§ 14. Peryod urzędowania członków wydziału i ich zastępców jest ten sam co Sejmu, który ich wybrał. Trwają jednak ich obowiązki po upływie terminu sejmowego, jakoteż w razie rozwiązania Sejmu tak długo, dopóki nowy Sejm i inny wydział ustanowiony nie zostanie.

Wystąpienie z Sejmu pociąga za sobą wystąpienie z wydziału sejmowego.

§ 15. Członkowie wydziału sejmowego winni są zamieszkać we Lwowie.

Otrzymują roczne wynagrodzenie z dochodów krajowych, którego wysokość Sejm oznaczy.

Dział drugi.

Atrybucye reprezentacyi krajowej.

I. *Zakres działania Sejmu.*

§ 16. Sejm jest powołany do współudziału w wykonywaniu władzy prawodawczej w miarę postanowień cesarskiego dyplomu z 20go października 1860 N. 226 Dz. P. P., a stósownie do w § 6 ustawy zasadniczej o reprezentacyi państwa oznaczonej liczby, ma wysłać trzydziestu ośmiu członków do Izby deputowanych Rady państwa.

Wybór tych członków odbędzie się w sposób § 7 ustawy zasadniczej o reprezentacyi państwa oznaczony.

Rozdział na okręgi, miasta i korporacye mające wybierać członków do Izby deputowanych oznaczony jest w dodatku do tej ordynacyi krajowej.

§ 17. Projekta do praw w sprawach krajowych przychodzą do Sejmu jako przedstawienia rządowe.

Sejmowi służy również prawo w sprawach krajowych projektowania praw.

Każde prawo krajowe wymaga przyzwolenia Sejmu i sankcyi cesarskiej.

Wnioski o wydanie praw, które przez Cesarza lub Sejm odrzucone zostały, nie mogą być w tej samej sesyi powtórnie stawiane.

§ 18. Uważane są jako sprawy krajowe:

I. Wszelkie rozporządzenia tyczące się:

1. Kultury krajowej;
2. Budowli publicznych, które z funduszów krajowych dokonane być mają;
3. Zakładów dobroczynnych uposażonych z funduszów krajowych;
4 Budżetu i zdania rachunków krajowych, jakoteż:

a) co się tyczy dochodów krajowych z administracyi krajowego majątku, opodatkowania na cele krajowe i użycia kredytu krajowego, niemniej

b) co się odnosi do zwyczajnych i nadzwyczajnych wydatków krajowych.

II. Bliższe rozporządzenia w granicach praw ogólnych tyczące się:

1. Spraw gminnych;
2. Spraw kościelnych i szkolnych;
3. Dostawy podwód, żywienia i kwaterunków wojska; nakoniec

III. Rozporządzenia tyczące się innych pomyślność lub potrzeby krajowe na celu mających przedmiotów, które szczegółowemi przepisami reprezentacyi krajowej przydzielone będą.

§ 19. Sejm powołany jest:

1. Aby radził i wnioski stawiał:

a) nad ogłaszanemi ogólnemi ustawami i urządzeniami mianowicie co do ich szczególnego wpływu na dobro kraju, i

b) względem ogłoszenia ogólnych ustaw i urządzeń, jakich wymagają pomyślność kraju i potrzeby;

2. Aby składał projekta nad wszystkiemi temi przedmiotami, względem których Rząd rady jego zasięgać będzie.

§ 20. Sejm zajmuje się utrzymaniem stanowego (domestykalnego) majątku i innego bądź przez źródło swoje, bądź przez przeznaczenie, stanowiącego własność Galicyi wraz z Krakowem, jakoteż funduszu i zakładów powstałych i utrzymywanych funduszami stanowemi albo krajowemi.

Uchwały sejmowe, które sprzedaż, stałe obdłużenie lub zastawienie majątku pierwotnego za sobą pociągają, wymagają cesarskiego potwierdzenia.

§ 21. Sejm krajowy zawiaduje domestykalnym majątkiem, jako też sprawami, kredytem i długami krajowymi, i stara się o dopełnienie zobowiązań, z tego tytułu na kraj spadających.

Zawiaduje on i rozrządza funduszem krajowym i funduszem indemnizacyjnym Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem, pilnie bacząc na prawne cele i przeznaczenie tych funduszów.

§ 22. Sejm obraduje i uchwala co do zebrania środków potrzebnych, aby pełnić działalność swoją na cele krajowe, majątek, fundusze i zakłady kraju o ile dochody ze stałego pierwotnego majątku niewystarczają.

Ma on prawo nakładać i ściągać w tym celu dodatki do stałych rządowych podatków aż do wysokości dziesięciu od sta od takowych. Wyższe dodatki do podatku stałego albo też inne, na kraj nakładane ciężary wymagają potwierdzenia cesarskiego.

§ 23. Działalność Sejmu krajowego w sprawach gminnych oznaczoną będzie przez ustawę gminną albo też przez szczególne statuta gminne.

§ 24. Wpływ Sejmu na sprawy podatkowe tak co do jego udziału, jakoteż i dozoru, a mianowicie co się tyczy rozkładania, ściągania i odstawiania stałych podatków rządowych, osobnemi przepisami oznaczony będzie.

§ 25. Sejm wydaje uchwały pod względem stałego etatu osób i płacy, urzędników i sług przydzielonych do wydziału sejmowego albo do szczególnych czynności administracyjnych; naznacza sposób ich mianowania i karności, płac emerytalnych i wysłużonych, jakoteż zarysy instrukcyj co do ich służby wydać się mających.

II. *Zakres działania wydziału sejmowego.*

§ 26. Wydział sejmowy załatwia zwyczajne administracyjne czynności majątku krajowego, funduszów krajowych i zakładów, kieruje i pilnuje w służbie poddanych mu urzędników i sług.

Winien zdawać z tego sprawę Sejmowi, jakoteż z wykonania uchwał sejmowych dających się wykonać, do niego należy również przygotować wnioski na Sejm w sprawach krajowych stósownie do polecenia sejmowego lub z własnego popędu.

§ 27. Służące krajowi lub dawniejszym Stanom krajowym prawa patronatu i prezentacyi, prawo przedstawiania i nominacyi na miejsca funduszowe lub stypendya, prawo przyjmowania do zakładów stanowych i sztyftów, należyć będzie do wydziału sejmowego.

§ 28. Wydział sejmowy przedstawia reprezentacyę krajową we wszystkich sprawach prawnych.

Dokumenta w imieniu reprezentacyi krajowéj wydawane, mają być podpisane przez marszałka i dwóch członków wydziału i opatrzone pieczęcią krajową.

§ 29. Wydział Sejmowy winien nadto sprawować wszystkie czynności należące do dotychczasowego wydziału stanowego, jak dalece one nieprzechodzą do innych organów, lub nieustają z powodu zmiany stosunków.

§ 30. Wydział Sejmowy ma się zajmować potrzebnemi przygotowaniami do odbywania posiedzeń sejmowych, i wyszukaniem, zastósowaniem i urządzeniem lokalów potrzebnych dla reprezentacyi krajowéj, jakoteż urzędów i organów bezpośrednio jéj służących.

§ 31. Wydział Sejmowy winien sprawdzać wykazy wyborcze nowo do Sejmu wchodzących deputowanych, i Sejmowi o tém zdać sprawę, a ten rozstrzyga o przyjęciu nowo wybranych.

§ 32. Bliższe skazówki o czynnościach należących do Wydziału Sejmowego i o sposobie ich wykonania zawisły od instrukcyi temuż przez Sejm wydanéj, a co się tyczy wpływu na sprawy gminne i na sprawy podatków rządowych, to pozostawia się osobnym ustawom gminnym i podatkowym.

Dział trzeci.

O Manipulacyi Sejmowéj.

§ 33. Zebrany sejm na mocy stósownego do ordynacyi sejmowéj zwołania, odbywać będzie na posiedzeniach czynności w sprawach do atrybucyi swojej należących i takowe załatwiać.

Marszałek sejmu urządza posiedzenia, zagaja je i zamyka.

§ 34. Posiedzenia sejmowe będą publiczne.

Wyjątkowo może się odbyć posiedzenie poufne jeżeli tego zażąda przewodniczący lub przynajmniej pięciu członków, a sejm oświadczy się zatem po wydaleniu słuchaczów.

§ 35. Pojedyncze przedmioty obrad sejmowych dochodzą do sejmu:

a) albo przez marszałka sejmu jako przedłożenia rządowe;

b) albo jako projekta wydziału sejmowego lub innéj szczególnéj, wyborem sejmu i podczas trwania onegoż utworzonéj komisyi;

c) jako wnioski pojedynczych członków.

Oddzielne, do przedłożeń rządowych lub wydziału sejmowego nieodnoszące się pojedynczych członków wnioski, muszą być poprzednio marszałkowi na piśmie złożone, i przejść przez obrady wydziału sejmowego. Wnioski tyczące się przedmiotów będących po za sferą czynności sejmowych, marszałek sejmowy od obrad wykluczy.

§ 36. Marszałek naznacza koléj przedmiotów do obradowania.

Podawane przez rząd sejmowi przedstawienia winny być przed wszystkiemi innemi przedmiotami wzięte pod obrady i załatwione.

§ 37. Namiestnik królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Księstwem Krakowskiem, lub też przez niego wyznaczeni komisarze, mają prawo zasiadać na sejmie i w każdym razie zabierać głos, wotować jednak mogą wtedy tylko, gdy są członkami sejmu.

Jeżeli wysłanie na sejm członków władz rządowych dla udzielenia wykazów lub objaśnień w jakowéj szczególnéj czynności okaże się potrzebnem lub korzystnem, marszałek sejmu uda się o to do naczelników władz stósownych.

§ 38. Aby uchwała na sejmie zapaść mogła, konieczną jest obecność więcéj niż połowy wszystkich członków; aby była ważną uchwała, potrzeba aby miała za sobą absolutną większość obecnych. Jeżeli wniosek nad którym sejm obraduje ma równość tylko głosów, uważać go należy jako odrzucony.

Do uchwały nad proponowaną zmianą w ordynacyi sejmowéj, konieczną jest obecność najmniéj trzech czwartych części wszystkich członków, i większość złożona przynajmniéj z dwóch trzecich członków obecnych.

§ 39. Głosowanie odbywa się zwyczajnie ustnie; może się odbywać także przez powstawanie i siedzenie jeżeli to przewodniczący za stósowne uzna. Wybory lub nominacye odbywać się będą za pomocą wotów piśmiennych.

§ 40. Odbywane przez sejm czynności podawane będą do cesarskiéj wiadomości za pośrednictwem Namiestnika z dołączeniem protokółów z posiedzeń.

Sposób ogłaszania czynności sejmowych oznaczy sejm.

§ 41. Sejm nie może być w stósunkach z żadną reprezentacyą krajową innego kraju koronnego, ani nie powinien żadnéj do niéj odezwy wydawać. Deputacye nie będą przypuszczone do zgromadzeń sejmowych, a petycye wtedy tylko sejm przyjmować będzie, gdy je członek sejmu poda.

Deputacye sejmowe do dworu wysłane być mogą tylko za poprzednio udzielonem cesarskiem pozwoleniem.

§ 42. *Wydział sejmowy odbywać będzie* polecone sobie czynności na obradach kolegialnych i takowe załatwiać.

Aby uchwała wydziału była ważną, potrzeba obecności czterech przynajmniéj członków wydziału. Marszałek sejmu skoro uważa uchwałę wydziałową za sprzeczną z dobrem publicznem lub z istniejącemi ustawami, ma obowiązek i prawo, wykonanie takowéj zatrzymać i okoliczność tę natychmiast przekazać rozstrzygnięciu najwyższéj władzy za pośrednictwem Namiestnika.

§. 43. Wydział sejmowy może mieć stosunki tylko z tym sejmem z którego wyszedł, i odezwy pisać tylko w powierzonych sobie administracyjnych sprawach. Deputacye przez wydział sejmowy nie będą przyjmowane.

ORDYNACYA WYBORCZA DO SEJMÓW.

I. O okręgach wyborczych i miejscach wyborów.

§. 1. Do wyborów na deputowanego z klasy wielkiéj własności, każdy z wymienionych następnie obwodów tworzy jeden okrąg wyborczy.

Uprawnieni do wyborów, z każdego obwodu tworzą jedno ciało wyborcze i wybrać mają: w obwodzie Krakowskim sześciu, w Brzeżańskim, Przemyskim, Złoczowskim, Czortkowskim, Tarnowskim, Tarnopolskim, Sanockim, Samborskim, i Żółkiewskim obwodzie w każdym trzech, w Sandeckim, Rzeszowskim, Stryjskim, Stanisławowskim i Kołomyjskim obwodzie w każdym dwóch, nakoniec w Lwowskim obwodzie jednego deputowanego.

Miejscem wyborów dla każdego obwodu jest stolica obwodowa.

§. 2. Do wyborów deputowanych z miast tworzą: stolica krajowa Lwów jeden okrąg wyborczy;

Miasta: *a)* Kraków, *b)* Przemyśl, *c)* Stanisławów, *d)* Tarnopol, *e)* Brody, *f)* Jarosław, *g)* Drohobycz, *h)* Biała, *i)* Nowy Sącz, *k)* Tarnów, *l)* Rzeszów, *m)* Sambor, *n)* Stryj, *o)* Kołomyja każde jeden okrąg wyborczy i są zarazem miejscem wyborów.

§. 3. Lwów ma wybrać czterech, Kraków trzech, a każde z reszty miast w §. 2 wymienionych jednego deputowanego.

Wszyscy do wyborów uprawnieni z jednego miasta tworzą jedno ciało wyborcze.

§. 4. Każda z Izb handlowych i przemysłowych we Lwowie, Krakowie i Brodach ma wybrać jednego deputowanego na Sejm.

Do tych wyborów członkowie i zastępcy każdéj Izby tworzą ciało wyborcze.

§. 5. Do wyborów na deputowanych z gmin tworzy polityczne powiaty:

1) Lwów, Winniki i Szczerzec, razem jeden okrąg wyborczy
2) Gródek i Janów, „ „ „
3) Brzeżany i Przemyślany, „ „ „
4) Bobrka i Chodorów, „ „ „
5) Rohatyn i Bursztyn, „ „ „
6) Podhajce i Kozowa, „ „ „
7) Zaleszczyki i Tłuste, „ „ „
8) Borszczów i Mielnica, „ „ „
9) Czortków, Jazłowiec i Budzanów, „ „ „
10) Kopeczyńce i Husiatyn, „ „ „
11) Kołomyja, Gwoździec i Peczeniżyn, „ „
12) Horodenka i Obertyn, „ „ „
13) Kosów i Kuty, „ „
14) Śniatyń i Zabłotów, „ „
15) Przemyśl i Niżankowice; „ „
16) Jarosław, Sieniawa i Radymno, „ „
17) Jaworów i Krakowiec, razem jeden ok. w.
18) Mościska i Sądowa Wisznia, „ „
19) Sambór, Stare miasto i Starasól, „ „
20) Turka i Borynia, „ „
21) Drohobycz i Podbuż, „ „
22) Rudki i Komarno, „ „
23) Łąka i Medenice, „ „
24) Sanok, Rymanów i Bukowsko, „ „
25) Lisko, Baligród i Lutowiska, „ „
26) Dobromil, Ustrzyki i Bircza, „ „
27) Dubiecko i Brzozów, „ „
28) Stanisławów i Halicz, „ „
29) Bohorodczany i Sołotwina, „ „
30) Monasterzyska i Buczacz, „ „
31) Nadworna i Delatyn, „ „
32) Tyśmienica i Tłómacz, „
33) Stryj i Skole, „ „
34) Dolina, Bolechów i Rożniatów, „
35) Kałusz i Wojniłów, „
36) Mikołajów i Żurawno, „
37) Tarnopol, Ihrowica i Mikulińce, „
38) Skałat i Grzymałów, „
39) Zbaraż i Medyń, „
40) Trembowla i Złotniki, „
41) Złoczów i Gliniany, „
42) Łopatyn, Brody i Radziechów, „
43) Busk, Kamionka Strumiłowa i Olesko, „
44) Załośce i Zborów, „
45) Żółkiew, Kulików i Mosty Wielkie, „
46) Bełz, Uhnów i Sokal, „
47) Lubaczów i Cieszanów, „
48) Rawa i Niemirów, „
49) Kraków, Mogiła, Liszki i Skawina, „
50) Chrzanów, Jaworzno i Krzeszowice, „
51) Bochnia, Niepołomice i Wiśnicz, „
52) Brzesko, Radłów i Wojnicz, „
53) Wieliczka, Podgórze i Dobczyce, „
54) Jasło, Brzostek i Frysztak, „
55) Gorlice i Biecz, „
56) Dukla, Krosno i Żmigrod, „
57) Rzeszów i Głogów, „
58) Łańcut i Przeworsk, „
59) Leżajsk, Sokołów i Ulanów, „
60) Rozwadów, Tarnobrzeg i Nisko, „
61) Tyczyn i Strzyżów, „
62) Nowy Sącz, Grybów i Ciężkowice, „
63) Stary Sącz i Krynica, „
64) Nowy Targ i Krościenko, „
65) Limanowa i Skrzydlna, „
66) Tarnów i Tuchów, „
67) Dąbrowa i Żabno, „
68) Dębica i Pilzno, „
69) Ropczyce i Kolbuszowa, „
70) Mielec i Zasów, „
71) Wadowice, Kalwarya i Andrychów, „
72) Kenty, Biała i Oświecim, „
73) Myślenice, Jordanów i Maków, „
74) Żywiec, Ślemień i Milówka. „

§ 6. W każdym z tych do wyborów na deputowanego gmin utworzonym okręgu wyborczym jest miejscem wyboru siedziba politycznego urzędu powiatowego przy oznaczeniu w § 5 każdego okręgu wyborczego naprzód przytoczonego politycznego powiatu.

§ 7. Każdy z przytoczonych w § 5 okręgów wyborczych ma wybrać deputowanego.

Wyborcy wszystkich w okręgu wyborczym położonych gmin (z wyjątkiem w § 2 do wyboru uprawnionych miast), tworzą ciało wyborcze.

II. O prawie wyborczem i wybieralności.

§ 8. Deputowani z klasy wyborców wielkiej własności gruntowej wybierani być mają bezpośrednim wyborem przez wieloletnich, do monarchii austryackiej należących posiadaczy tych dóbr tabularnych, które przynajmniej 100 złr. w. a. stałych podatków skarbowych (nie licząc w to dodatku na wojnę) rocznie opłacają.

§ 9. Z pomiędzy kilku współposiadaczy upoważnionej do wyboru własności tabularnej, może ten tylko wybierać, którego drudzy do tego upoważnią.

Posiadanie dwóch lub więcej własności tabularnych, które razem wziąwszy przynajmniej 100 złr. w. a. stałych podatków skarbowych rocznie opłacają (nie licząc w to podatku na wojnę) uprawnia również do wyboru.

§ 10. W takich do wyboru uprawnionych dobrach tabularnych, które są w posiadaniu korporacyi lub towarzystwa, temu służy prawo wyboru, kto według istniejących prawnych i społecznych form powołany jest korporacyą lub towarzystwa na zewnątrz reprezentować.

Gminy będące w posiadaniu uprawnionych do wyboru dóbr tabularnych, niemogą jako takie korzystać z prawa wyboru.

§ 11. Deputowani miast w § 2. wymienionych wybierani być mają bezpośrednim wyborem przez dwie pierwsze trzecie części wszystkich według wysokości stałego podatku rocznego rozklasyfikowanych członków gmin którym ustawa gminna z d. 17 marca 1849 l. 170 D. p. p. czynne prawo wyborcze przyznaje.

Do ich rzędu liczone być mają jako wyborcy również te osoby, którym według § 28. 2. powyższej ustawy i rozporządzenia ministeryalnego z d. 7 marca 1850 r. l. 116 D. p. p. czynne prawo wyborcze z osobistej kwalifikacyi przypada.

§ 12. Wybór deputowanych z gmin wiejskich odbywać się ma przez wybranych wyborców; każda gmina okręgu wyborczego wybierze na 500 mieszkańców jednego wyborcę. Jeżli reszta wynikająca z podziału ilości mieszkańców przez 500, wynosi 250 lub z górą; uważana być ma za 500, jeżeli wynosi mniej niż 250, pozostaje nieuwzględniona.

Małe gminy, których liczba mieszkańców niedochodzi 500 wybierają jednego wyborcę.

§ 13. Wyborcy każdej gminy wybierani być mają przez dwie pierwsze trzecie części wszystkich według wysokości stałego podatku rocznego rozklasyfikowanych członków gmin, którym ustawa gminna z d. 17 marca 1849 l. 170 Dz. P. P. czynne prawo wyboru przyznaje.

Do ich rzędu liczone być mają jako wyborcy również te osoby, którym według § 28. 2. powyższej ustawy i rozporządzenia ministeryalnego z d. 7 marca 1850 l. 116 Dz. P. P. czynne prawo wyboru z osobistéj kwalifikacyi przypada.

§ 14. Wieloletni do kompleksu państw austryackich należący posiadacz poza obrębem gminy położonej własności tabularnej, która przynajmniej 100 złr. w. a. stałych podatków skarbowych rocznie (nie licząc w to dodatku na wojnę) opłaca, weźmie udział w wyborze deputowanego z gmin wiejskich tego okręgu wyborczego, w którym własność jest położoną.

Z pomiędzy kilku współposiadaczy takiej własności, ten tylko może wybierać, którego drudzy do tego umocują.

§ 15. Każdy wyborca ma prawo wyboru tylko w jednym okręgu wyborczym i w zasadzie tylko osobiście.

Wyjątkowo mogą uprawnieni do wyborów z klasy wyborców wielkiej własności gruntowej głosować przez pełnomocnika, lecz ten musi być uprawnionym do wyborów w tej samej klasie i może tylko uprawnionego zastępować.

Uprawniony do wyborów w klasie wyborców większej własności gruntowej nie może w żadnym okręgu wyborczym dwóch innych klas wyborców, ani też uprawniony w okręgu wyborczym w § 2 wymienionych miast, w żadnej gminie wiejskiej wybierać.

Uprawnieni w klasie większej własności gruntowej, którzy w kilku obwodach posiadają majątki, mają prawo w tym obwodzie do wyborów, w których leżą dobra ich najwyżej opodatkowane.

Jeżeli uprawniony do wyborów w klasie wyborów w miastach i w gminach wiejskich, jest członkiem kilku gmin, ma jedynie prawo wyboru w gminie w której jest stale osiedlony.

§ 16. Deputowanym na sejm wybranym być może każdy, kto:

a) Jest obywatelem austryackim;

b) Liczy lat 30;

c) Używa w zupełności praw cywilnych; i

d) Uprawnionym jest w klasie wyborców w kraju, tj. albo w klasie wielkiej własności gruntowej, albo w klasie miast, albo też w klasie gmin wiejskich do wyboru deputowanych na sejm według brzmienia poprzedzających §§ od 8go do 14go

Te warunki wybieralności stosują się również do deputowanych z izb handlowych i przemysłowych.

§ 17. Z prawa do wyborów i wybieralności są wykluczeni:

a) Uznani winnymi zbrodni, albo przestępstwa, albo z żądzy zysku lub przeciw moralności publicznej popełnionego przekroczenia, lub tylko dla braku dowodów od oskarżenia o zbrodnię albo przestępstwo, albo z żądzy zysku popełnione przekroczenie uwolnieni.

b) Pociągnięci z powodu wyrażonej pod a) karygodnej czynności do śledztwa, dopóki śledztwo to się prowadzi, i

c) ci, których upadłość majątkowa ogłoszoną i układy z wierzycielami sądownie rozpoczęte zostały, dopóki trwa postępowanie konkursowe i po ukończeniu tegoż jeżeli nie są uznani za niewinnych.

III. *O rozpoczęciu i przygotowaniu wyborów.*

§ 18. Wezwanie do wyborów uskutecznia się wykle zapomocą rozporządzenia Namiestnika oznaczając dzień, w którym wybór deputowanych na sejm w miejscach wskazanych tąż ordynacyą wyborczą ma być przedsięwziętym.

Oznaczenie dnia wyboru winno nastąpić w takim terminie, aby wszelkie potrzebne przygotowania przed nadejściem jego załatwione być mogły.

§. 19. Rozpisanie wyborów powszechnych na sejm ma mieć to na względzie, aby najprzód deputowani z gmin, następnie deputowani z miast i izb handlowych i przemysłowych, a w końcu deputowani z wielkich posiadłości gruntowych wybierani byli i aby wybory do każdej z obu pierwszych klas wyborczych w całym kraju w tym samym dniu przedsięwziętemi zostały.

§ 20. Rozpisanie wyborów powszechnych ma być w dziennikach krajowych i plakatami we wszystkich gminach królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem ogłoszone.

Rozpisanie pojedynczych wyborów ma być rozpowszechnione dla klas wyborców większej własności gruntowej w dziennikach krajowych, dla klasy wyborców z miast i gmin wiejskich plakatami w gminach stanowiących okręg wyborczy.

§ 21. Wszyscy uprawnieni do wyborów, którzy według brzmienia téj ordynacyi wyborczéj tworzą jedno ciało wyborcze, wpisani być mają w jedną listę.

Lista wyborców każdego ciała wyborczego, ma być przez organ do jéj ułożenia powołany w ewidencyi utrzymywaną i celem przedsięwzięcia wyboru na dwie ręce przepisaną.

§ 22. Lista wyborcza dla ciała wyborczego wielkiej posiadłości gruntowej, jakoteż spis tych osób, które według brzmienia § 14 w jednym okręgu wyborczem gmin wiejskich do udziału w wyborze deputowanego na sejm uprawnione są jako wyborcy, ma być wygotowana przez Namiestnika podług obwodów i ogłoszoną w dziennikach krajowych z terminem dwutygodniowym do reklamacyi, licząc od dnia ogłoszenia.

Reklamacye nadesłane po terminie, odrzucone zostaną jako spóźnione.

§ 23. Względem słuszności lub niesłuszności reklamacyj w przedmiocie przyjęcia nieuprawnionych, ma Namiestnik rozstrzygać, któremu służy także prawo prostowania z urzędu listy wyborczej wielkiej posiadłości gruntowej aż do chwili wyborów.

§ 24. Skoro lista wyborcza ciała wyborczego wielkiej posiadłości gruntowej i spis powołanych według § 14 wyborców, po rozstrzygnięciu w porę wniesionych reklamacyj, załatwioną zostanie, Namiestnik udzieli wyciągi z tychże naczelnikom obwodów, a względnie naczelnikom powiatów w okręgach wyborczych. Ci wydać i doręczyć mają pojedynczym wyborcom karty legitymacyjne, zawierające nazwisko i miejsce zamieszkania uprawnionego do wyboru, oraz miejsce, dzień i godzinę wyborów.

Uprawnionym z klasy wyborców wielkiej posiadłości gruntowej, mieszkającym w kraju, mają być karty legitymacyjne dosyłane, ci zaś uprawnieni do wyborów, którzy mieszkają za granicą, zawezwani zostaną dziennikami krajowemi do odebrania swych kart legitymacyjnych.

§ 25. Lista wyborców w każdem z miast w § 2 wymienionych, ma być przez naczelnika władzy gminnej z zachowaniem przepisów §§ 11 i 17 sporządzoną a przez naczelnika władzy politycznej, któremu miasto podlega, jako dokładna potwierdzona.

§ 26. Każda według poprzedzającego § do zatwierdzenia dokładności miejskiej listy wyborczej do sejmu powołana władza polityczna, ma wpisanym wyborcom wydać i doręczyć karty legitymacyjne, zawierające nazwisko i miejsce zamieszkania uprawnionego, miejsce dzień i godzinę wyborów.

§ 27. W celu wyboru deputowanych z gmin wiejskich ma każda polityczna władza powiatowa dla każdej w jej obrębie położonej gminy (z wyjątkiem jedynie w § 2 wymienionych miast) na mocy obliczonej przy ostatniej konskrypcyi ludności miejscowej według brzmienia § 12 oznaczyć ilość wyborców jaką gmina wybrać ma i przełożonego gminy z tem poleceniem zawiadomić o tem, aby spis członków gminy uprawnionych według § 13 i 17 do wyboru wyborców sporządził i przedłożył.

§ 28 Przełożony politycznej władzy powiatowej ma po odebraniu spisu członków gminy upoważnionych do wyboru wyborców, dzień godzinę i miejsce wyborów oznaczyć do kierowania niemi deputowanego jako komisarza wyborczego wysadzić i przełożonego gminy o tych postanowieniach w porę z tem poleceniem zawiadomić aby uprawnionych członków gminy do przedsięwzięcia wyborów zaprosił.

§ 29. Komisarz wyborczy ma spisy uprawnionych członków gminy zbadać, ich dokładność, jakoteż uskutecznione zaproszenie wyborców zatwierdzić i spis uprawnionych do wyborów wraz z przygotowaną listą głosowania przełożonemu gminy wręczyć, który wspólnie z komisarzem wyborczym, komisyę wyborczą stanowi.

§ 30. Wybór wyborców ma się w oznaczonym do wyborów dniu i godzinie oraz w oznaczonem miejscu zgromadzenia bez względu na liczbę obecnych wyborców odbyć i zastosowane być mają do tego przepisy następujących §§ 37, 38, 39, i 41 aż do 45go.

Każdy wyborca ma tyle podać nazwisk, ile wyborców ma być wybranych.

Aby wybór wyborców był ważnym potrzeba bezwzględnej większości głosów. Jeżeli ta przy pierwszem głosowaniu nie zostanie osiągnięta, postąpić należy według przepisu §§ 46, 47. i 48.

§ 31. Polityczny przełożony powiatu ma sprawdzić w każdej gminie legalność wyborów na wyborców i jeżeli się nie okaże potrzeba nowego wyboru, który natychmiast obok wyjaśnienia powodów ma być zarządzony, wpisać wybranych w sporządzoną na dwie ręce listę wyborców całego politycznego powiatu.

§ 32 Skoro przez dokonany wybór wyborców we wszystkich gminach powiatu lista wyborcza wyborców uzupełnioną została, wyda i doręczy polityczny przełożony powiatu wyborcom karty legitymacyjne, które mieścić mają w sobie liczbę bieżącą listy powiatowej wyborców, nazwisko i miejsce zamieszkania wyborcy, miejsce dzień i godzinę wyboru na deputowanego do sejmu.

Listy wyborców w tych powiatach, których stolica nie jest zarazem miejscem wyboru, mają być wraz z aktami dotyczącemi wyboru wyborców przesłane przełożonemu politycznego urzędu powiatowego do miejsca przeznaczonego na wybory dla okręgu wyborczego, obok zasięgnienia od niego potrzebnych skazówek w uzupełnieniu kart legitymacyjnych co do miejsca dnia i godziny wyborów.

§ 33. Przełożony politycznego urzędu powiatowego z siedzibą w miejscu wyboru przeznaczonem dla okręgu wyborczego, ma listy wybranych i według § 14 powołanych wyborców, wszystkich w jeden okręg wyborczy połączonych powiatów politycznych w jedną główną listę wyborców okręgu wyborczego ułożyć i w podwójnym odpisie do wyborów przygotować.

IV. *O przystąpieniu do wyboru deputowanych na Sejm.*

§ 34. Kierunek w obec komisarza rządowego przedsięwziąść się mającéj czynności wyborczéj każdego ciała wyborczego oddanym będzie utworzonéj zeń komisyi wyborczéj, która składać się ma:

1). W każdem ciele wyborczem wielkiéj posiadłości gruntowéj z trzech przez uprawnionych do wyboru i dwóch przez naczelnika obwodu wybranych członków.

2). W każdem ciele wyborczem w § 2 wymienionych miast z burmistrza, lub ustanowionego przezeń zastępcę i dwóch członków reprezentacyi gminnéj miejsca wyboru i z czterech przez komisarza wyborczego zamianowanych członków.

3). W każdem ciele wyborczem gmin wiejskich z trzech przez komisarza wyborczego i z czterech przez wyborców drugiego stopnia zamianowanych członków ciała wyborczego.

§ 35. Wydane wyborcom pierwotnym i odnośnie wyborcom drugiego stopnia karty legitymacyjne upoważniają do wstępu w miejsce przeznaczone do wyboru i mają służyć za wezwanie do stawienia się bez wszelkiego dalszego zaproszenia w dniu i godzinie na to oznaczonéj, dla przedsięwzięcia wyboru.

§ 36. W dniu wyboru, w godzinie oznaczonéj i w miejscu zebrania wskazanem rozpocznie się czynność wyborcza bez względu na ilość obecnych wyborców pierwotnych, ustanowieniem komisyi wyborczéj, która z łona swego zamianuje prezydującego i listy wyborcze oraz przygotowany spis głosowania obejmie.

§ 37. Prezydujący komisyi wyborczéj ma zebranym wyborcom treść § 16 i 17 ordynacyi wyborczéj względem potrzebnych do wybieralności kwalifikacyj wyłożyć, wyjaśnić im postępowanie przy głosowaniu i obliczaniu głosów i zawezwać ich, aby głosy swe według swobodnego przekonania bez wszelkich względów pobocznych podawali, jak za najstósowniejsze uznają dla dobra powszechnego według swéj najlepszéj wiedzy i sumienia.

§ 38. Jeżeli kto przed rozpoczęciem głosowania zaprotestuje przeciw uprawnieniu do wyboru jednéj z osób w liście wyborczéj zapisanych i twierdzi że od czasu sporządzenia listy wyborców, warunek prawa wyboru postradała, rozstrzygnie pod tym względem komisya wyborcza natychmiast i bez przyzwolenia na rekurs.

§ 39. Głosowanie samo rozpoczyna się od tego, że członkowie komisyi wyborczéj o ile są uprawnieni do wyboru, głosy swe podają.

Następnie wyborcy przez członka komisyi wyborczéj z kolei w jakiéj nazwiska ich wpisane są na liście wyborczéj, do oddawania głosów powoływani będą.

Uprawnieni do wyborów, którzy po odczytaniu swego nazwiska na zebranie wyborcze przyjdą, podadzą głosy swoje wtedy, gdy już cała lista wyborcza odczytaną została i zgłoszą się w tym celu do komisyi wyborczéj.

Każdy do głosowania zawołany wyborca ma okazawszy swoją kartę legitymacyjną z dokładnem oznaczeniem wymienić tę osobę, która według jego życzenia ma być deputowanym na sejm. Jeżeli na jedno ciało wyborcze przypada dwóch lub więcéj deputowanych, każdy wyborca tyle ma nazwisk wymienić, ile deputowanych wybrać należy.

§ 41. Jeżeli się przy głosowaniu względem tożsamości wyborcy kwestya wytoczy, rozstrzyga natychmiast komisya wyborcza bez przyzwolenia na rekurs.

§ 42. Każde głosowanie zaciągnięte zostanie w przygotowane do tego rubryki podwójnego spisu głosujących obok nazwiska wyborcy.

Zaciąganiem zajmuje się w jednym spisie przez komisarza wyborczego komisyi wyborczej przydany pisarz i równocześnie jeden członek komisyi wyborczej w drugim spisie, który jako lista wtóra kontrolę zaciągania stanowi.

§ 43. Wota pod warunkami lecz z dołączeniem poleceń dla wybieralnego złożone, są nieważne.

Ważność lub nieważność pojedynczych wotów rozstrzyga natychmiast komisya wyborcza bez przyzwolenia na rekurs.

§ 44. Wybór musi w zasadzie w ciągu przeznaczonego na to dnia być ukończonym. Jeżeli jednak nastąpią okoliczności, stojące na przeszkodzie rozpoczęciu, przebiegowi lub ukończeniu wyborów, czynność komisyi może przez komisyę wyborczą za przyzwoleniem komisarza wyborczego do następnego dnia być odłożoną lub przedłużoną. Zawiadomienie o tem wyborców ma się odbyć w sposób zwyczajny w miejscu.

§ 45. Gdy wszyscy obecni wyborcy głosy swoje podadzą, prezydujący komisyi wyborczéj ogłosić ma głosowanie za skończone, podwójny spis głosujących komisya wyborcza i komisarz wyborczy podpiszą i następnie rozpocząć się ma obliczenie głosów. Rezultat ukończonego obliczenia głosów ma prezydujący zaraz komisyi wyborczéj ogłosić.

§ 46. Do ważności wyboru każdego deputowanego na sejm potrzebna jest absolutna większość głosów.

W wypadku równéj liczby głosów rozstrzyga w każdym razie los, który ma wyciągnąć prezydujący komisyi wyborczéj.

§ 47. Jeżeli w głosowaniu na jednego lub drugiego deputowanego mającego być wybranym większość głosów nie wypadnie, przedsięwziętém będzie powtórne głosowanie, a gdyby i w takim razie potrzebna większość niezostała osiągniętą, przystąpi się do ściślejszego wyboru.

§ 48. Przy ściślejszym wyborze mają się wyborcy do tych osób ograniczyć, które przy powtórném głosowaniu, po tych, którzy absolutną większość otrzymali, względnie największą ilość głosów mieli za sobą.

Liczba osób pod ściślejsze głosowanie poddać się mających, ma być dwa razy tak wielką jak liczba deputowanych, których ma się wybierać.

Każdy głos, który przy trzeciém głosowaniu padnie na osobę nie poddaną pod ściślejsze glosowanie, ma być uważany za nieważny.

§ 49. Gdy potrzebna liczba deputowanych należycie obraną została, protokół czynności wyborczych zamyka się, podpisują go członkowie komisyi wyborczéj i komisarz rządowy, wspólnie z dołączeniem spisów głosowania i list obliczających głosy — a przy wyborach deputowanych z gmin wiejskich z równoczesném załączeniem aktów wyborczych wyborców drugiego stopnia — i opieczętowany oraz zaopatrzony napisem wyrażającym treść, wręczonym zostaje komisarzowi rządowemu dla przesłania go Namiestnikowi.

§ 50. Namiestnik po przejrzeniu nadesłanych mu aktów wyborczych, ma każdemu wybranemu deputowanemu, przeciw któremu żaden z objętych §. 17 powodów wykluczenia nie istnieje, wydać certyfikat i kazać mu go doręczyć.

Certyfikat ten upoważnia wybranego deputowanego do wstępu na sejm i stanowi dotąd przypuszczenie ważności jego wyboru, póki przeciwne nie wystąpią dowody.

§. 51 Wszelkie akta wyborcze ma Namiestnik reprezentacyi kraju przedłożyć, która ma je zbadać i sprawę z nich zdać sejmowi, któremu służy prawo przypuszczenia wybranych. (§. 30 ordynacyi krajowej).

V. *Przepis końcowy.*

§. 52 W ciągu trwania pierwszego peryodu sejmowego, mogą być uchwalone wnioski zmienienia przepisów tej ordynacyi wyborczej przez absolutną większość głosów sejmu krajowego, mającego według §, 37 w ogóle atrybucyą uchwały.

Po upływie pierwszego sześcioletniego peryodu do uchwały sejmu krajowego względem wniesionych zmian ordynacyi wyborczej, potrzebną jest obecność przynajmniej $^3/_4$ części wszystkich członków i przyzwolenie przynajmniej dwóch trzecich części obecnych.

Dodatek do ordynacyi krajowej.

I. Rozdział wysłać się mających przez sejm do Izby deputowanych w Radzie państwa 38 członków na pojedyncze powiaty, miasta i korporacye w następujący sposób ustanawia się:

Sejm krajowy ma wybrać:

1) Z uprawnionych według §. 3 a) i b) ordynacyi krajowéj do głosowania 9 członków, i z 44 deputowanych z większych posiadłości gruntowych, razem 13 głosów.
2) Z 4 deputowanych miasta stółecznego Lwowa jednego członka.
3) Z 3 deputowanych Izby handlowej i przemysłowej jednego członka.
4) Z 4 deputowanych w §. 2 ordynacyi wyborów do sejmu krajowego pod a) h) przytoczonych okręgów wyborczych jednego członka.
5) Z 3 deputowanych tamże pod i) k) l) przytoczonych okręgów wyborczych, jednego członka.
6) Z 4 deputowanych tamże pod b) f) g) przytoczonych okręgów wyborczych, jednego członka.
7) Z 3 deputowanych tamże pod c) n) o) przytoczonych okręgów wyborczych, jednego członka.
8) Z 2 deputowanych tamże pod d) e) przytoczonych okręgów wyborczych, jednego członka.
9) Z deputowanych w § 5 ordynacyi wyborczej sejmu krajowego pod l. 1, 2, 19, 20, 21, 22, 23 przytoczonych okręgów wyborczych dwóch członków.
10) Z 4 deputowanych tamże pod l. 3, 4, 5, 6, przytoczonych okręgów wyborczych, jednego członka.
11) Z 4 deputowanych tamże pod l. 7, 8, 9, 10 przytoczonych okręgów wyborczych jednego członka.
12) Z 4 deputowanych tamże pod l. 11, 12, 13, 14 przytoczonych okręgów wyborczych, jednego członka.
13) Z 4 deputowanych tamże pod l. 15, 16, 17, 18 przytoczonych okręgów wyborczych, jednego członka.
14) Z 5 deputowanych tamże pod l. 24, 25, 26, 27, 56 przytoczonych okręgów wyborczych jednego członka.
15) Z 5 deputowanych tamże pod l. 28, 29, 30, 31, 32 przytoczonych okręgów wyborczych jednego członka.
16) Z 4 deputowanych tamże pod l. 33, 34, 35. 36 przytoczonych okręgów wyborczych, jednego członka.

17) Z 4 deputowanych tamże pod l. 37, 38, 39, 40 przytoczonych okręgów wyborczych, jednego członka.
18) Z 4 deputowanych tamże pod l. 41, 42, 43, 44 przytoczonych okręgów wyborczych, jednego członka.
19) Z 4 deputowanych tamże pod l. 45, 46, 47, 48 przytoczonych okręgów wyborczych, jednego członka.
20) Z 9 deput. tamże pod l. 49, 50, 51, 52, 53, 71, 72, 73, 74, przyt. okręgów wyborczych, dwóch członków.
21) Z 11 deput. tamże pod l. 54, 57, 58, 59, 60, 61, 66, 67, 68, 69 70 przyt. okręgów wyborczych, trzech członków.
22) Z 5 deput. tamże pod l. 55, 62, 63, 64, 65 przytoczonych okręgów wyborczych, jednego członka.

II. Wnioski dotyczące zmian powyższego rozdziału należą do kompetencyi rady państwa, i traktowane być mają według przepisów §. 14 prawa zasadniczego o reprezentacyi krajowej.

KORESPONDENCYA CZASU.

Wiedeń 27 lutego.

□ Spełniły się nareszcie długie oczekiwania. Prawa organiczne, które *Gazeta Wiedeńska* zwie konstytucyą, wyszły dziś na świat. Składają się one z patentu cesarskiego, który nazywa cały ten organizm Reprezentacyą Państwa, i dzieli go na Radę Państwa i na Sejmy prowincyonalne. Tak jedna jak drugie, są wypływem przyrzeczeń zrobionych dyplomem z 20go października. Patent cesarski powiada, że tej konstytucyi nietylko teraźniejszy Cesarz ściśle pilnować i przestrzegać będzie, lecz zobowięzuje do tego i swych następców. N. Pan przyrzeka dalej bronić tej konstytucyi całą swoją cesarską siłą przeciw wszelkim napaściom i usiłować żeby była strzeżoną i wykonywaną przez wszystkich. Węgry pozostają podług teraźniejszego oświadczenia Cesarza, tak jak je postawił dyplom z 20go października, tojest, że musi tam nastąpić pogodzenie ich dawniejszej konstytucyi z rozporządzeniami zawartemi w dyplomie i powtórzonemi na nowo w teraźniejszych rozporządzeniach. O Wenecyi Cesarz wyrzecze potem; nateraz pozostają tam kongregacye, które mają prawo wysłać do Rady Państwa pewną liczbę posłów.

Taka jest treść głównego reskryptu. Idą dalej: reskrypta tyczące się składu i atrybucyj Rady Państwa: zwołania Rady Państwa na dzień 29ty kwietnia, a Sejmów prowincyonalnych na 6ty t. m.; zniesienie dawniejszej Rady Państwa i zastąpienie nową Radą Stanu,—potém Statut organiczny tejże Rady Stanu, i następnie Statuta dla prowincyj nie należących do korony węgierskiej.

Ocenienie głębsze tak rozległego przedmiotu będzie zajmować długo wszystkie dzienniki i opinię publiczną. Na pierwszy rzut oka powiedzieć można, że jeżeli machina która ma wejść w życie wydaje się być w swym składzie może za nadto skomplikowaną, to wszakże ma w głównych sprężynach dostateczną gwarancyę siły i ruchu.

Jeżeli najwięcej dotąd broniąca zasad konstytucyjnych *Ost-Deutsche-Post*, oświadczyła się dzisiaj przed wyjściem tych rozporządzeń, że sądzić o nich będzie podług stopnia, jaki przyznają ukonstytuowanym ciałom w wotowaniu i przyjmowaniu większością praw wolno przeobradowanych, to sąd jej musi być zupełnie ogłoszonej konstytucyi przychylnym. Rada Państwa, tak ogólna, jak szczuplejsza mają prawo radzenia i wotowania wprawdzie nie prostą większością głosów, lecz dwiema-trzeciemi członków obecnych. Prosta większość stanowi tylko o legalności posiedzenia. Rada Państwa ma inicyatywę do praw, lubo takowe głównie przedstawia rząd. Do każdego prawa trzeba wotów obu Izb i sankcyi cesarskiej. Dług państwa stoi pod kontrolą Rady Państwa. Podatki teraźniejsze dopóty mają trwać, dopóki przez Radę Państwa podług konstytucyi zmienionemi nie będą.

Pod względem głównym, to jest podziału władzy absolutnej, nie pozostaje nic do dodania. Rada Państwa stanie tak, jak gdzieindziej sejm; lub parlament, pod tym wyrazem nierozumiejąc parlamentu angielskiego.

Jak się Rada pierwsza zbierze, będzie mogła sama dzieła dopełnić, wotując te prawa które w innych konstytucyach uważanemi są za główne i prawie zasadnicze, tojest prawo o wolności osobistej, wolności druku, wolności wyznań, stowarzyszeń itp.

Jest także i to ważnem, że obrady Rady Państwa będą publicznemi.

Co do sejmów prowincyonalnych, te trudno oceniać patrząc się ze stolicy. Zdaje się wszakże, że rząd objawom liberalnej opinii pozostał wierny. Wyrobienie szczegółów zależeć będzie od samych sejmów. Trzeba, żeby pierwszy miał w sobie ludzi zdolnych i z charakterem, tém więcej, że posłowie na Radę Państwa, bez instrukcyi od swych wyborców stawić się muszą.

Artykuł *Gazety Wiedeńskiej*, przedstawia dzieło całe w zajmujących może i zanadto pochlebnych kolorach, ale to pewna, że na tej podstawie można już budować, jeśli ludzie zechcą i okoliczności pozwolą wziąść się szczerze do pracy.

P. Schmerling utrzymał swą powagą i swą wytrwałością zachwiane nieraz w ciągu długich narad przekonanie Monarchy, radami i wpływami wstecznemi. Jemu głównie zawdzięczać należy wyrobienie tego całego dzieła. Dopóki on stoi u władzy, można być pewnym, że wykonanie w górze, a może i w dole odpowie przepisom potwierdzonym i ogłoszonym uroczyście przez Monarchę.

Im więcej Minister Stanu znajdzie podpory, zwłaszcza po prowincyach, tém pewniejszym będzie szczęśliwego skutku swych usiłowań, których głównym, jak się sam nieraz dał słyszeć, celem, było i będzie uspokojenie prowincyj. „W nich — powiedział on słusznie — jest prawdziwe źródło siły i życia Państwa.“

Bar. Vay jeszcze nie wrócił, i imie jego między podpisanymi ministrami nie znajduje się.

Węgry i Wenecya są ciągle główną kwestyą, choć nie zupełnie jednakową.

Wiedeń 27 lutego.

✻ Dzisiejsze publikacye, podzielić można na 8 głównych części: 1) Ogólny patent promulgacyjny; 2) Ustawa dla reprezentacyi państwa czyli dla nowej Rady państwa; 3) 15 Statutów krajowych; 4) Patent konwokacyjny; 5) Patent rozwiązujący dotychczasową Radę państwa a ustanawiający Radę stanu; 6) Statut Rady Stanu; 7) Cztery listy cesarskie do arcyks. Karola Ludwika, barona Vaya, barona Kemeniego i prezydenta Mażuranicza; 8) nakoniec artykuł dziennika urzędowego, który można uważać jako półurzędowy komentarz tak dyplomu z 20 października 1860, jak i dziś ogłoszonych ustaw, słowem całego nowego ukonstytuowania się państwa austryackiego.

Zasady więc dyplomu pozostały prawie nienaruszone. Takiej reprezentancyi centralnej, któraby pochłaniała autonomią krajową, właściwie nie ma. Jest reprezentacya ogólna, która *bez nazwy sejmu* i tylko z nazwą *rady* wychodzi przeważnie z pośród *sejmów* krajowych. Sejmy krajowe są więc bezpośrednią reprezentacyą krajową. Od nich będzie zależeć skład i charakter reprezentacyi ogólnej.

Co się tyczy podziału Rady państwa, jako reprezentacyi ogólnej, na dwie izby, to mniejsza może o to, jeżeli tylko w izbie wyższej będzie miał każdy kraj swoich reprezentantów. Izba niższa będzie miała tem samem czysty charakter reprezentacyjny bez przymieszania jakowegoś wynikającego z nominacyi. Stósunek wprawdzie obu izb do siebie i do zgodnych lub różniących się wyników obrad nie jest ściśle w ustawie określonym, ale to zapewne poźniej nastąpi, a ostatecznie może dopiero praktyka wskaże drogę stósowną.

W jednym tylko razie może być zwichniętym charakter Rady państwa jako przez sejmy krajowe wybranej reprezentacyi, jeżeli to nastąpi, co § 7. ustawy dla Rady państwa stanowi, iż w pewnych wyjątkowych stósunkach niedozwalających wyborów przez sejmy, Cesarz zarządzić może wybory do Rady państwa bezpośrednie z pośród okręgów wyborczych krajowych.

Uderzać to niezawodnie musi, że Czechy wysyłać mają do Rady państwa 54 posłów, Galicya z Krakowem zaś tylko 38, skoro ludność tych krajów prawie taka sama a w Galicyi nawet może cokolwiek większa.*) Jeżeli wpłynąć miała na to zasada większego uwzględnienia większej siły i kwoty podatkowej, którą Czechy więcej przemysłowe mają, to nie należało zapominać o tej zasadzie przy układzie statutu galicyjskiego, wedle którego okręgi wiejskie więcej wybierają posłów na sejm krajowy, niż okręgi większych właścicieli ziemskich, większych miast i izb handlowo-przemysłowych razem wzięte. Lecz stósunek ten może mniej jaskrawym się okaże, jeżeli zważymy, że do okręgów wiejskich należą także miasteczka i mniejsi właściciele tabularni, którzy płacą mniej niż 100 złr. podatku stałego.**)

Uderzać dalej musi, że prezesów obu Izb Rady państwa, jakoteż marszałków sejmowych mianuje Cesarz, lubo z grona tych zgromadzeń, a nie wybierają zgromadzenia same. Dalej, że nigdzie nie czytamy o stanowisku prawnem pojedyńczych członków Rady państwa i posłów sejmowych jako takich względem władz państwa, a któreby upewniało ich wolność i pewną wyjątkowość osobistą tak narażoną częstokroć w państwach konstytucyjnych obdarzonych silniejszém życiem politycznėm.

Uderzać tak samo musi, że natomiast ministrowie mający tak wielką władzę w rękach, nie są jeszcze jako tacy, za prawnie odpowiedzialnych uznanymi, słowem że mimo tak znacznego postępu Austryi, na drodze konstytucyjnéj, mimo najnowszych ustaw zasadniczych, nie mamy jeszcze właściwéj ustawy o odpowiedzialności ministrów, która mimo właściwości teraźniejszego systemu reprezentacyjnego w Austryi, mimo tylu sejmów i nie bezwzględnéj reprezentacyi ogólnéj, dałaby się przecież zastósować z należytém uwzględnieniem warunków i żywiołów danych.

Kto wie, czy właśnie brak téj ustawy o odpowiedzialności ministrów nie jest główną przyczyną mniéj radosnego przyjęcia dzisiejszych publikacyj przez ludność tutejszą.

Baron Vay kanclerz węgierski nie podpisał dzisiejszych publikacyj. Dosyć już o jego stosunku do rady ministrów, o jego wyjeździe itp. pisano. Każdy według swego sposobu domyśla się i czyni wnioski w tym względzie. Możemy więc dziś zejść z tego pola, ograniczając się tylko na zwróceniu uwagi na tę okoliczność.

Statuta krajowe mniéj więcéj do siebie podobne, o ile to się tyczy ogólnych zasad prawa wyborczego, jakoteż praw i porządku sejmów.

Główne zarysy tych statutów były już powszechnie znane poprzednio. Główném źródłem przyszłego życia i główną podporą przyszłego znaczenia sejmów będzie zapewne nasamprzód prawo zmieniania a raczéj poprawiania statutów samych, a powtóre nie tylko udział w prawodawstwie krajowém, ale i prawo wszelakich przedstawień względem ustaw ogólnych wychodzących zwykle od Rady państwa. To ostatnie może stać się bardzo ważném, jeżeli zważymy to, co ustęp III dyplomu względem krajów niewęgierskich stanowi, uważając je prawie za jednolitą całość.

Z wszystkiego zaś nakoniec wynika, że teraz kraje, a mianowicie sejmy odpowiedzialne same w części będą, jeżeli odrodzenie i poprawa położenia krajowego nie przyjdzie do skutku. Minął czas narzekania wiecznego i bierności, teraz trzeba działać, bo nic się samo nie zrobi. Do kwietnia już bardzo blisko, ledwie wydołać będzie można, a więc *Szczęść Boże*?

Hamburg 25 lutego.

Już podobno w kółkach rządowych w Kopenhadze przebąkują, że zamiarem rządu jest zreformować sejm ogółu państwa „Rigsrad“ w ten sposób, że chcą go złożyć z dwóch Izb: wyższej, której członków mianuje król, niższej z wybieralnemi członkami wedle prawa wyborczego na zasadach jak najobszerniejszych. Zarazem, o tem wspomniałem wam przed kilku laty, iż zmienionem ma być prawo wyborcze w Holsztynie do zgromadzenia stanów w ten sposób, że będzie nieograniczone, to jest przez ogólne głosowanie zastąpione. Wtenczas to stany w swem łonie, nie tylko mieć będą księży protestanckich, szlachtę majętną i urzędników od niej zawisłych, którzy dziś obok kilku deputowanych z innych klas mieszkańców, stanowią ¾ części innych opozycyi, broniąc przed liberalnemi instytucyami Danii swe prawa feudalne pod pretekstem, niby dotkniętych praw narodowości i chcą zarazem wyprzeć ze Szlezwiku od wieków duńskiej prowincyi, Duńczyków, szerząc tam oświatę niemiecką i marzą o zaborze całego niegdyś półwyspu cymbryjskiego na rzecz Niemiec to jest fikcyi jeograficznej, której urzeczywistnienie groziłoby tylko niemieckim plemionom.

*) Podług urzędowych wykazów na mocy rozporządzenia z d. 24 kwietnia 1854, ludność Galicyi bez Bukowiny wynosiła 4,603,844 dusz; podług wykazów z d. 9 paźd. 1854, ludność Czech wynosiła 4,406,105 dusz. (P. R.)

**) Tych ostatnich niema prawie w Galicyi. (P. R.)

Teraz pozwólcie mi parę słów dla wyjaśnienia stosunku Lawenburga do kwestyi, która teraz zaczyna występować na widownią polityczną. Lawenburg i jego mieszkańcy zadowoleni ze swego losu nie brali udziału w powstaniu Holsztyńczyków, tak że ich wojska rozbrojono, gdy odmówili podniesienia oręża przeciw królowi duńskiemu. Rząd duński oceniwszy ich prowadzenie się lojalne dał im ustawę dopełnioną wedle ogłoszenie z dnia 28go stycznia 1853. W pierwszych latach sporów z Holsztynem Lawenburg zachował się biernie; dopiero wr. 1857 szlachta udała się z zażaleniem do sejmu frankfurckiego i to tylko za uchwałą 9 głosów przeciw 7. Zażalenia te chociaż po formie były uzasadnione, przecież roztropni ich nie aprobowali. Tymczasem rząd duński im zadosyć uczynił zawieszając ustawę z dnia 2 października 1855 r. dla księstwa Lawenburskiego i wracając do położenia rzeczy, za które po 1853 roku Lawenberg oświadczył był w adresie do króla swą wdzięczność i gotowość potwierdzenia jej czynem. Gdy teraz Frankfurt w imieniu zażaleń Lawenburga przemawia, wolno zapytać się, jakież to są powody do tej niepowolnej obrony? Oto zapewne tylko te, że chciano mówić i w mowie tronowej w Berlinie i w konkluzyach komisyi frankfurckiej o „księstwach“ a rozumiano pod tem nie Holsztyn i Lawenburg, ale Holsztyn i Szlezwik.

Szóstego przyszłego miesiąca zbiorą się stany holsztyńskie na trzy tygodnie jak dekret królewski każe. Jeszcze podobno nie rozbierano pytania, czy należy przedłożyć stanom projekt pośredniczy i dla tego też gazeta półurzędowa *Berlingske Tidende* słusznie twierdziła, że niezgody co do zasady w łonie ministeryum nie było. Minister Hall gotów iść dalej w myśli dekretu z listopada 1858 r. nawet aż do wykluczenia Holsztynu z ogółu konstytucyi duńskiej.

Depesza telegraficzna donosząca, że Rosya kazała p. Kisselewowi w Paryżu popierać pozostawienie załogi francuzkiej w Syryi, nie sprzeciwiać się gdyby chciano takowe pomnożyć, wywołała tu znów brednie o różnych planach Rosyi i Francyi na szkodę Niemiec. Skoro inne mocarstwa się sprzymierzają zaraz w głowach niektórych głębokich filozofów roi się o jakimś niebezpieczeństwie żeby ich nie pochłonięto. Tak też i tu dziś na giełdzie zagadnął mnie kupiec: „Źle coś się dzieje; Francya i Rosya popierają się na Wschodzie; będzie nam ciepło, jeżeli nas Anglia opuści.“ Odpowiedziałem: „Niema naświecie nikogo takiego kogoby Anglia nieopuściła, gdy tak nakaże jej interes własny — kramarski.“ Tak też będzie bo tak zawsze było. Wątpię żeby się zachciało Anglii zaczepiać Francyę i Rosyę bo przypuścić nie można żeby Francya z Rosyą zechciały rozrządzić wschodem bez Anglii i Austryi. Prusy pójdą za Rosyą a przynajmniej nie przeciw niej.

Oczekują na d. 3 marca ogłoszenia ukazu cesarskiego w Rosyi o zniesieniu poddaństwa; a 4go marca wstąpi nowy prezydent stanów zjednoczonych. Wstąpienie jego wzmocni więzy krępujące niewolników w południowych stanach, które sądzą iż bez niewolników istnieć nie mogą. Czytałem w *Czasie* przetłomaczoną facecyjkę *Kolońskiej Gazety* która swoje korrespondencye z Petersburga fabrykuje w Kolonii wedle korespondencyi *Norda Independance*, *Kołokołu* Herzena, *Buduszczmosti* Dołgorukowa wychodzącej w Lipsku. Otóż czytałem sam w *Kołokołu* anekdoty o katowaniu żołnierzy na okręcie, korespondent wasz z Londynu donosił o ogłoszeniu Herzena po ulicach londyńskich o przybyłych tam szpiegach dla wyśledzenia korespondentów i t. d.; prócz tego Herzen w *Kołokołu*, *Gwiaździe polarnej* i t. d. rozpowiadał długo i szeroko o tem że tutejsza *Börsenhalle* podała z *Kołokoła* imiona tych panów co się trudnią przeglądaniem listów podejrzanych do Petersburga przybywających i że między niemi był i p. Ulrichs naczelnik tej cenzury listowej, który ma się rozumieć na czarno zamalował ów artykulik w *Börsenhalle* a później sam wyjechał za granicę, podobno żeby się widzieć z p. Herzenem. Z tego wszystkiego sklejono ową anegdotkę ciekawą pod którą można podpisać *si non e vero e ben trovato*. *Gazeta kolońska* niema żadnego korespondenta w Petersburgu. Znam osobiście tego co jej od 1854 roku dostarczał korespondencyj niby z Petersburga.

Paryż 24 lutego.

E. Sprawa Mirèsa góruje w téj chwili w uwadze publiczności tutejszéj przed wszystkiemi innemi. Dotyka ona nie tylko wielu bardzo interesów materyalnych, wielu osób, ale nadto dosięga samego wnętrza dzisiejszego porządku rzeczy.

Przeszedł czas pobłażania i względności, przyszła pora na sprawiedliwość, ale taką jaką ją od wieków sumienie ludzkie wyobraziło, z zasłoną na oczach i z szalą w ręku. W obec rozdrażnionéj opinii publicznéj, w obec jawności obrad reprezentacyi krajowéj, rząd dozwalając sobie pobłażliwości i oglądania się na osoby, nie tylko uchybiłby najświętszym obowiązkom, ale popełniłby błąd, któryby zachwiał jego władzę moralną. Silna wola Cesarza, poparta jawném a oburzoném przekonaniem Cesarzowéj, uchroni rząd jego od tego błędu i od téj zakały. Między stronnikami cesarstwa, ściśle z niém związanymi, najbliżéj przy tronie stojącymi, wszyscy ludzie prawi wołają o nieubłaganą sprawiedliwość, domagają się niejako sądu ostatecznego, któryby zacnych od niecnych odróżnił; domagają się go z tém większą usilnością, że podejrzenie rozpowszechnione sięga nawet niewinnych, i że ci, którzy wykrycia własnych win obawiają się, chcieliby znaleść jak najwięcéj wspólników. Bieg sprawiedliwości nie dozna więc żadnéj przeszkody, nie ulegnie żadnym wpływom. Dotąd ciemność pokrywa całą sprawę i osoby w nią zawikłane. Przecież mimo zimnéj krwi i pozorów bezpiecznego sumienia, zdradza się u niejednéj niepokój i obawa. Głos publiczny wymienia wiele nazwisk: główny winowajca długi ich spis podał, spodziewać się należy, że wielu się z nich oczyści. Być może, iż sprawiedliwość dosięgnie po większéj części tylko pośredników haniebnych umów, zawsze jednak moralność publiczna znaczną korzyść odniesie. Nauka i przestroga na przyszłość będzie głośną, jawną, i straconą być nie może. Dotąd podobno jedno dopiero zostało wykrytém przewinienie. Dopuścił się go bez wiedzy ojca syn jednego z wysokich dygnitarzy, który sam sprawuje znakomity urząd. Cesarz odjąć mu go postanowił, przecież dotąd dymisya nie ogłoszona. Można się nie wahać w wymienieniu osób, których podejrzenie niesprawiedliwie dosięgało, odparte niezwłocznėm uniewinnieniem. Ani były minister skarbu Magne, ani syn jego, ani najwyższą Cesarza ufnością szczycący się sekretarz jego p. Mocquart żadnego udziału nie mieli w tém rozległém przewinieniu. Pogłosek rozlegających się powtarzać nie chcę, przestanę na nadmienieniu, że sprawa ma wielkie znaczenie, że obudzone jest oczekiwanie następstw, które boleśnie wielu osób dotkną, i że jedna z najujemniejszych stron cesarstwa dłużéj nie będzie mogła być utajoną; a wykrycie i rozpoznanie choroby zmusi do użycia właściwych leków i higieny. Co do strat materyalnych, które upadek domu Mirèsa pociągnie za sobą, obliczają je na 500 milionów franków. Bankructwo zaś domu tego ma dosięgać cyfry 50 milionów.

Komisya senacka ułożyła już projekt do adresu, który onegdaj przedłożono Cesarzowi. Rosprawy nad nim rozpoczną się jutro. Ma być w nim silny nacisk położony na objawienie poparcia, jakie rząd w Senacie znajdzie, zabezpieczając władzę świecką Ojca Świętego. W adresie izby deputowanych mniéj wyraźne ma być oświadczenie. Nim ta sprawa przejdzie pod obrady izb, w piśmiennictwie obudziła się na nowo polemika wywołana broszurą p. de la Guéronnière. Parę już odpowiedzi z obrozu legitymistycznego ukazało się, jako to *„Réponse à Mr de la Guéronnière“* przez p. Poujoulat. Jutro wyjdzie z druku replika biskupa Orleanu.

Trzy pogrzeby w zeszłym tygodniu odbyły się wsród powszechnego żalu, i licznych zebrań żałobnych. Pierwszy członka senatu p. Crouseilles, który w skutku żywéj rosprawy w jednem z biór senatu nabawił się choroby i życiem żywość swego przekonania przypłacił. Drugi wice-hrabiego Richemont zawikłanego nieuważnie w sprawę Miresa, która jak się zdaje niewątpliwem, przywiodła go do występnéj rozpaczy. Trzeci sławnego, ulubionego pisarza dramatycznego, członka Akademii p. Scribe. Pamięć jego uczcił cały tutejszy świat uczony, literacki, artystyczny, a Minister stanu hr. Walewski obecnością na pogrzebie, wraz z swymi podwładnymi oddał należny hołd zasłudze literackiéj, może najpopularniejszéj we Francyi a nawet w Europie.

Proboszcz kościoła Ś. Magdaleny X. Deguerry każe w tym roku podczas wielkiego postu w kaplicy Tuilleryjskiéj. Dzisiejsze jego kazanie silne sprawiło wrażenie i znalazło chętne przyjęcie tak u obojga Cesarstwa, jak u osób do dworu należących, niemniéj u licznych słuchaczy przypuszczonych na nabożeństwo dworskie. Kaznodzieja mówiąc o Przemienieniu Pańskiem na górze Tabor, wykazał potrzebę przemienienia wewnętrznego w każdym człowieku i przedstawił żywy i dobitny obraz trzech wad i trzech przeciwnych im cnót ludzkich: Dumy i pokory, chciwości i ducha ubóstwa, zmysłowości i czystości. Drugi obraz zajął szczególniéj słuchaczy. Kaznodzieja śmiało i z całą powagą kapłaństwa wytknął obecną plagę towarzystwa, i zgromił występki i winy, tak wielkie zgorszenie w obecnéj chwili wywołujące.

Dzień wczorajszy dla rodziny, przyjaciół i rodaków Zygmunta Krasińskiego był drugą bolesną rocznicą jego zgonu. Zebrali się też czciciele jego pamięci na żałobną Mszą do kościoła Wniebowzięcia. O. Kajsiewicz w krótkich lecz pięknych wyrazach ograniczył się na złożeniu świadectwa religijności i cnotom domowym ukochanego zmarłego. Wykazawszy że Zygmunt był nie tylko człowiekiem poszukującym prawdy, łaknącym wiary, ale nadto mężem modlitwy, czynów pobożnych i obowiązków rodzinnych, nazwał go sprawiedliwie człowiekiem zupełnym.

Wiedeń 27 lutego. Dzisiejsza *Gazeta Wiedeńska* wraz z nadzwyczajnym dodatkiem o 63 stronnicach *in folio*, mieści w sobie patenta cesarskie i statuta dla reprezentacyi tak ogólnej, jak i każdego kraju koronnego oddzielnie. Z obszernego tego zbioru dokumentów podajemy na czele dziennika najpilniejsze i bezpośrednio Galicyi dotyczące; inne następnie podawać tu będziemy, o ile ogólnego tyczą się interesu. Na końcu dokumentów zamieszcza *Gazeta Wiedeńska* ten ustęp o kanclerzu węgierskim:

„Podpisanie powyższych patentów cesarskich przez nadwornego kanclerza węgierskiego bar. Vay niemogło nastąpić, albowiem tenże jako nie obecny w interesie służby cesarskiej nie mógł się znajdować na ostatnich obradach, a choroba niedozwoliła mu wrócić do Wiednia.“

— Według otrzymanéj tu depeszy z Aradu z 27go, zgromadzenie walne miasta uchwaliło wysłać do J. C. Mci adres o zniesienie stanu oblężenia w Fiume, jakoteż uchwaliło zanieść zażalenie o aresztowanie i wywiezienie z kraju byłego jenerała honwedów Asboth.

— Bar. Vay kanclerz węgierski powrócił z Miskolcza do Pesztu, i jak telegrafem dano tu znać, jedzie niezwłocznie do Wiednia, gdzie miał stanąć 28go. Tymczasem dokumenta sejmowe wyszły bez jego podpisu. Bar. Kemeny kanclerz Siedmiogrodzki także nie jest podpisany na tych aktach jako nie obecny; wraca on 1go marca do Wiednia.

Kronika miejscowa i zagraniczna.

Kraków 28 lutego. Dziś przybyła tu znaczna liczba osób należących do deputacyi ruskiéj. Przyjęcie, jakiego w ogóle doznaje w mieście naszem ta deputacya, jest dowodem sympatyi. Tak w domach prywatnych, jak i publicznie podejmują gości wschodniéj części kraju naszego z braterskiemi uczuciami, by kiedyś zachowali pamięć tych odwiedzin. Dziś zgromadziła się w sali hotelu Saskiego wielka liczba obywateli tutejszych na wspólny obiad dany delegacyi.

— Wczoraj wieczór przyjechał tu Radzca dworu bar. Päumann, nowo mianowany dyrektor policyi w Krakowie.

— *Wanderer* donosi, że w Czerniowcach od 15 do 20 lutego prawie wszystkie psy w mieście wybito lub wystrzelano, formalne na nie robiąc polowanie z strzelbami. Zdarzyło się bowiem, że kilka psów i kilkoro ludzi pies wściekły pokąsał. Gdzieindziej w takich przypadkach przedsiębiorą tylko większe środki ostrożności.

— Jutro w piątek dnia 1go marca, Ś. Albina bisk. wyzn.

Gospodarstwo, przemysł i handel.

Z Wadowickiego 25 lutego.

(w. s.) Od ostatniéj korespondencyi mojéj, ważny się przedmiot nadarzył, a tym jest: że fabryki czyli huty żelaza, jedne po drugich się zamykają. Nie myślę żeby upieranie się przy cenach przez siebie naznaczonych było tego powodem, albo zła wola; musi w tém tkwić większa jakaś przyczyna. Pozornie sądząc rzec by można, że tą przyczyną jest niskość ceny, lecz rzetelnie mówiąc: jest nią raczej wielki koszt produkcyi. Koszt ten pochodzi ztąd, że zarząd tych hut (chcę tutaj mówić o hutach hr. Saint-Genois w Makowie) to sprowadza w części rudę z obwodu krakowskiego z okolic Chrzanowa; to znów kopie ją około Barwałdu i w Barwałdzie. Rudy ostatnie mają zbyt mały procent żelaza, aby pokryć drogość transportu. Zarząd tych kuźnic ile mi wiadomo, upatruje choć niesłusznie, przyczynę złego w obcéj konkurencyi; aczkolwiek jedną z głównych zasad ekonomii politycznéj jest by chociaż drożéj wyrabiać u siebie, niżeli taniéj kupować za granicą. Jednak jeśli oprzemy produkcyą żelaza na téj podstawie tylko, to nigdy fabryki nasze nie staną na równi z obcemi. Któryś z mędrców łacińskich powiedział *Necescitate urgente inveniunt homines multas artes, quas nunquam non invenissent.* Prawda ta pewno da się i tu zastósować; albowiem szukając konkurencyi dojdą także nasze wyrobnie do wyższéj doskonałości i staną tam gdzie zagraniczne stanęły. Prawda ta atoli dałaby się zbić tym argumentem może, iż cenie materyału palnego, (rozumie się węgla ziemnego) nie zrówna nigdy cena drzewa jeśli drzewo po cenach policzymy jaką ma w miastach nie zaś jaką ma w pośród tysiącznych morgów lasu. Albowiem gdybyśmy porachowali, iż zwęglone w lesie kilka siągów ta siła sprowadzi, coby i połowy drzewa surowego nie sprowadziła; zresztą gdyśmy się zapytali właścicielów; *jesteścieli w stanie sprzedać wasze nie budulcowe drzewo na miejscu?* wtedy jeśliby odpowiedzieli a sprawiedliwie, pewnobyśmy się dowiedzieli, że za żadną cenę sprzedać go nie mogą. Otóż to zamknięcie hut w Makowie jest wynikłością mylnego obrachowania urzędu leśniczego. Trzeba bowiem wiedzieć, iż zarządami hut, rachunki lasowe, kładą wartość siągi po 3 złr. w. a. za którąby ani 1 złr. nie dostali w lesie. Ztąd więc wynika wymarzony niedobór i hut zamknięcie.

Nadmienić przytem muszę, iż w wyrobni w Makowie pochłania parą dużo materyału opałowego podczas gdy indziéj woda tegoż za darmo dopełnia.

Przegląd polityczny.

Depesze telegraficzne.

Genua 26 lutego. W ostatnich dniach przybyło tu z Neapolu około 300 oficerów garybaldowskich. W zeszłą sobotę spuszczono w Tulonie na wodę fregatę pancerną zbudowaną na koszt rządu sardyńskiego.

Medyolan 27 lutego. Według dzisiejszej *Perseveranza*, korpus, oblężniczy pod Civitella del Tronto składa się z brygady Raweńskiej, z 27go i 29go pułków piechoty liniowej i ze 4ch batalionów strzelców górskich. Załoga warowni liczy podobno tylko 300 ludzi. Komitet centralny senatu wniósł, aby akta rządowe wychodziły z nadpisem: „Wiktor Emanuel z Bożej łaski i woli Narodu król Włoski.“

Londyn 26 lutego. Na wczorajszem posiedzeniu Izby wyższéj lord Stratfort de Redcliffe wniósł, aby przedłożono korespondencye dyplomatyczne w sprawie syryjskiéj, tudzież mówił przeciw niepotrzebnemu przedłużania okupacyi Syryi. Lord Wodehouse oświadczył, iż niestosownem byłoby przedłożenie tych korespondencyj, albowiem w Paryżu obrady toczą się obecnie na konferencyi syryjskiéj. Skutkiem tego oświadczenia lord Redcliffe cofnął swój wniosek.

Dep. Łyskowski wniósł łącznie z innymi posłami polskimi w Berlinie, aby wezwać rząd, iżby władze wykonawcze w Księstwie unikały tworzenia dowolnych okręgów wyborczych dla wyborów pierwotnych. Okręgi wyborcze na deputowanych zostały w skutku pamiętnéj na przeszłym sejmie dyskusyi, stale prawem przepisane, ale nie uczyniono tego dotychczas co do okręgów dla wyborów pierwotnych, gdzie wyborcy wybieranymi bywają. *Gaz. Krzyżowa* zapewnia, że rząd pruski zaniechał zamiaru przedstawienia sejmowi projektu do uregulowania prawnych stosunków języka polskiego w Księstwie. I słusznie zaniechał, bo sejm pruski jak to nieraz wykazaliśmy, nie ma mocy wydawania ustaw w téj sprawie.

Wanderer zamieszcza następujący telegram z Pesztu z 27go wieczór. Wiadomość o ustawie zasadniczéj państwa urządzającéj Radę Państwa, sprawiła tu niezmierne wzburzenie. Podczas kiedy jedni utrzymywali, że nie należy wysyłać deputowanych, zapewniali inni, że deputowani się zejdą i jednogłośnie zaprotestują przeciw konstytucyi. Wszystkie stronnictwa są w zgodzie i postanowiły zachować się biernie.

Bióro Reutera podaje doniesienia z Rzymu z d. 24 lutego, które mówią, że król Franciszek II ma tam zabawić tak długo, jak przebywać będą Francuzi w Rzymie. Rzymianie gotują się na przyjęcie Wiktora Emanuela. Francuzi chcieli zająć część prowincyi Frosinone. Co do pobytu króla Franciszka, właśnie w Tryeście czynią na jego przyjęcie przygotowania, i przyjmować ma go tamże Arcyks. Maksymilian.

Uchwała Senatu włoskiego w Turynie w d. 26 b.m. tycząca się jak donieśliśmy wczoraj w depeszy telegraficznéj przez nas otrzymanéj, przyjęcia tytułu króla Włoskiego przez Wiktora Emanuela, zapadła prawie jednomyślnie, bo 129 głosami przeciw 2. Zapewne ten sam stosunek lub mało co różniący się zajdzie w Izbie deputowanych, gdyż o tem wątpić nie można; wszelako dotąd nic jeszcze nie wiadomo, jak ze względu na tytuł ten zachowają się państwa zagraniczne. Wprawdzie mniéj dziś niż w przeszłych wiekach przywięzują znaczenia do tytułów, lecz lubo o same tytuły nikt już wojny nie wypowiada, jak dawniéj bywały tego częste przykłady, wszelako zachodzić mogą różne ztąd utrudzenia w stosunkach dyplomatycznych. Forma uznania należy jeszcze w Europie do warunków prawa publicznego.

Donau Ztg donosi z Mostaru, że powstańcy w powiecie Jeni-Bazar na granicy czarnogórskiej napadli w 5,000 ludzi i z pomocą Czarnogórców miasto Bihor, zabili tam przeszło 50 muzułmanów, a w tej liczbie wiele kobiet, i dopuszczali się na nich zniewagi. Podług zwyczaju palono i rabowano. Wypadki takie nie mogą mieć wszelako znaczenia politycznego, jeżeli ich w danym razie nie użyją wpływy zagraniczne jako środków do swoich celów.

Ostatnie depesze telegraficzne „Czasu.“

Wiedeń 28go lutego wieczór. Na dzisiejszom walnem zebraniu Towarzystwa kolei galicyjskiéj, uchwalono wypuścić nowych akcyj za 5 milionów złr., lecz wpłaty na dawne akcye wtedy dopiero przyjmować, skoro na nowe akcye 70% wpłaconych będzie.

Paryż 28go lutego. *Pays* i *Patrie* zaprzeczają jakoby Francya zamierzała cofnąć wojska swoje z Rzymu.

Sprostowanie. Wczoraj w korespondencyi poznańskiéj, zamiast: Adolf Dyczyński, czytaj wszędzie: Adolf Łączyński.

Antoni Kłobukowski redaktor odpowiedzialny.

Kurs papierów publicznych i pieniędzy.

	żądają	płacą
Kraków 28 lutego.		
Banknoty polskie za 100 złr. now. . . . złp.	321	313
Ruble obrączkowe agio . . . . „	112	110
Talary pruskie za 150 złr. now. . . . . „	68½	67½
Srebro nowe . . . . złr.	145	144
Półimperyały rosyjskie . . . . „	12 —	11 80
Napoleondory 20-fr. . . . . „	11 70	11 50
Dukaty holenderskie ważne . . . . . „	6 85	6 75
„ austryackie . . . . „	6 95	6 85
Listy zastawne galic. z kupon. na mon. kon. „	88 50	87 50
„ „ „ na wal. aust. „	84 25	83 25
Obligacye indemn. z kuponami . . . . „	65 —	64 —
Pożyczka narodowa z r. 1854 bez kup. . „	77 50	76 —
Akcye kolei gal. bez kuponu z wpłatą 70% „	167	165
Listy zastawne polskie z kuponami . . złp.	99½	98½
Wiedeń 28 lutego. (telegraf.)	złr.	c.
5% Metaliki	65	25
5% Pożyczka narodowa	77	—
Akcye banku narod. wiedeńs.	736	—
„ banku kredytowego	166	30
Srebro.	145	—
Londyn 10 funt. szterl.	146	25
Dukat pojedynczy	6	95
Wiedeń 27 lutego.		
Pożyczka skarbowa		
5% Metaliki na wal. austr.	60 75	60 25
5% Pożyczka narodowa	77 20	77 —
5% Metaliki na mon. konw.	65 25	65 —
5% Oblig. indemniz. niższéj Austryi . . .	85 50	85 —
5% „ „ węgierskie	67 75	67 25
5% „ „ chorw. słow. ban. .	65 —	64 50
5% „ „ galicyjskie.	63 50	63 25
5% „ „ bukowińskie	63 —	62 25
5% „ „ siedmiogrodzkie . .	63 75	62 25
5% „ „ innych krajów kor. .	89 —	88 —
5% Pożyczka nowa wenecka	88 50	88 25
Listy zastawne		
5% banku narod. 12 miesięczne	100	99 50
„ „ „ 6 letnie	102½	101½
„ „ „ 10 letnie	98 —	97 —
„ „ „ losowane w wal. austr. .	87 25	87 —
4% Tow. kredyt. galicyjskie	89 —	88 —
Pożyczki loteryjne		
Losy poż. skarb. z r. 1860 całe	82 25	81 75
„ „ „ z r. 1839 całe	111	110
„ „ „ z r. 1854 na 4%	87 25	86 75
Bilety rentowe Como	16 —	15 50
Losy zakładu kredytowego	114	113·50
„ tryestskie na 4½ %	125	123
„ żeglugi par. na Dunaju	100½	99½
„ Księcia Esterhazego na 40 złr. . . .	92 —	91 —
„ Księcia Salm „ 40 „ . . .	36 50	36 —
„ Księcia Palffy „ 40 „ . . .	38 50	38 —
„ Księcia Clary „ 40 „ . . .	36 —	35 50
„ Hr. St. Genois „ 40 „ . . .	36 50	36 —
„ Miasta Budy „ 40 „ . . .	38 25	37 75
„ Księcia Windischgrätz 20 „ . . .	21 50	21 —
„ Hr. Waldstein „ 20 „ . . .	25 25	24 75
„ Hr. Keglewicza „ 10 „ . . .	16 25	15 75
Akcye bankowe i przemysłowe		
Akcye banku narod. austr.	737	736
„ zakładu kredytowego	168·20	168
„ żeglugi parowéj na Dunaju.	414	412
„ kolei północnéj Ces. Ferd.	2160	2158
„ „ rządowéj	287	286
„ „ zachod. Ces. Elżb.	187½	187
„ „ Pardubickiéj	108½	108¼
„ „ Nadcisańskiéj	147	147
„ „ Południowéj	188	187
„ „ Galicyjskiéj	167	166½

Kursa zagraniczne (3 miesięczne)

	Disconto miejscowe	żądają	płacą
Amsterdam 100 zł. hol.	3	—	—
Augsburg 100 zł. nadreń.	3½	125	124·50
Berlin 100 tal.	4	—	—
Frankfurt n. M. 100 zł. nadr.	3	125	124·50
Genua 100 lirów piem.	7	—	—
Hamburg 100 marków	3	110½	110
Lipsk 100 tal.	4	—	—
Liworno 100 lirów.	7	—	—
Londyn 10 funtów	8	146·25	146
Paryż 100 franków	7	57 90	57 80

	żądają	płacą
Waluty		
Cesarskie korony	—	20 10
„ pół korony	—	—
„ dukaty na wagę	—	6 92
„ „ obrączkowe	—	6 90
Złoto al marco	—	—
Napoleondory	—	11 70
Suwereny	—	20 20
Frydryki	—	12 45
Luidory	—	11 95
Sowereny angielskie	—	14 70
Imperyały rosyjskie	—	12 —
Srebro	—	145½
„ kupony	—	140
Talary związkowe	—	—
Pruskie bilety kasowe.	2 20	2 19
Lwów 26 lutego.		
Dukat holenderski	6 86	6 79
„ austryacki	6 90	6 83
Półimperyał rosyjski	11 97	11 85
Rubel rosyjski.	2 31	2 29
Talar pruski	2 19	2 15
Listy zastawne galic. bez kupon. wal. austr.	83 20	82 40
„ „ „ „ „ w mon. kon.	87 46	86 63
Oblig. indemn. bezkupon.	63 34	62 73
Pożyczka narodowa bez kupon	77 25	76 25
Warszawa 26 lutego.		
Półimperyały . . . . rubli	—	5 57
Obligi skarbowe . . . . „	90 38	90 13
kupon	—	1 62⅔
Listy zastawne III okresu . . . . . rubli	14 79	14 76
kupon	—	10⅔
Akcye kolei żelaznéj warszawsko-wiedeńskiéj	—	—
Wrocław 27 lutego.		
Banknoty austryackie w mon. nowéj . .	69½	—
Polskie bilety bankowe.	87⅓	—
„ listy zastawne.	86¼	—
Poznańskie listy zastawne 4%	101½	—
„ „ „ 3½%	—	93¾
Obligi kolei krak.-szląsk.	—	—
Paryż 26 lutego.		
Renta 3%	68	—
Londyn 26 Lutego.		
Konsole	91¾	

Pociągi osobowe na kolejach żelaznych

Odchodzą:

z *Krakowa* do *Warszawy* 7 rano = do *Wiednia* i *Wrocławia* 7 rano; 3. 35 po połud. = do *Ostrawy* (przez Bogumin (Oderberg) do Prus) 9. 45 rano = do *Rzeszowa* 5. 35 rano; = do *Przemyśla* 10. 30 rano; 8. 40 wieczór; do *Wieliczki* 7. 20 rano.

z *Wiednia* do *Krakowa* 7 rano; 8. 30 wieczór.

z *Ostrawy* do *Krakowa* 11 rano.

z *Granicy* do *Szczakowy* 6. 30 rano; 2. 6 po południu.

z *Szczakowy* do *Granicy* 10. 15 rano; 1. 48 po południu; 7. 56 wieczór.

z *Rzeszowa* do *Krakowa* 2. 25 po południu = z *Przemyśla* 7. 15 rano; 8. 15 wieczór.

Przychodzą:

do *Krakowa* z *Wiednia* 9. 45 rano; 7. 45 wieczór = z *Wrocławia* i *Warszawy* 9. 45 rano; 5. 27 wieczór = z *Ostrawy* (przez Bogumin (Oderberg) z Prus) 5. 27 wieczór = z *Rzeszowa* 8. 40 wieczór; = z *Przemyśla* 6. 15 rano; 3. po połud.; z *Wieliczki* 6. 40 wieczór.

do *Rzeszowa* z *Krakowa* 11. 51 przed południem. = do *Przemyśla* 6. 48 rano; 6. po południu.

Przyjechali od 27 do 28 Lutego.

HOTEL POLLERA. Paumann Antoni ck. radca dworu i dyrektor policyi z żoną z Pragi. Zawilska Franc. ob. z familią z Wadowic. Kohlhaupt Jan fabryk. z Ustronia. Michalski Antoni komisarz policyi z Czerniowic. Fechtdegen Jakub ajent z Tarnowa.

Wyjechali: Zapalska Marya właś dóbr do Węgrzynowic. Hr. Bobrowski Wincenty wł. dóbr do Poręby. August Wilhelm, Rottmann Adolf kupcy do Drezna. Bar. Konopka Henryk wł. dóbr do Biskupic. Węgrzynowski Michał ck. urzęd. do Bochni. Hr. Mniszek Helena wł. dóbr do Wiednia. Witkowski Michał ck. urzęd. do Krynicy. Kozieniec Franc. ksiądz do Oświęcima. Grudziński Jan ob. do Sandomierza. Fränkel Herman zawiad. hut do Chrzanowa. Żurowski Adam ob. do Łancuta. Czechowski Erazm wł. dóbr do Rzeszowa. E. M. Immerwald kup. do Drezna. Schubert Henryk kup. do Pragi. Pulhery Ar., Samoly Dan. pułkownicy do Wiednia.

HOTEL DREZDEŃSKI. Władysław hr. Tarnowski właś. dóbr z Wróblowic. Wojciech Przyłuski wł. dóbr z Galicyi.

Wyjechali: Berta hr. Leśniowska właś. dóbr do Tarnowa. Włodzimierz Baczyński Dr prawa do Galicyi. Salomon Szlossmann kupiec do Przemyśla. Nepomucen Szymański wł. dobr, Franc. Kępiński, Józef Drobniewicz ob. do Galicyi.

Podziękowanie!

WIELMOŻNEMU

WARSZEWICZOWI

memu

najłaskawszemu Dobrodziejowi

składam prawdziwe ze serca dzięki za szczególniejszą opiekę i udzielanie nauk w sztuce ogrodniczéj przez lat trzy.

Zarazem zachęcam wszystkich tych, którzyby się pod jego opiekę i naukę udać zechcieli, niechaj prawdziwie zaufają Wielmożnemu Panu *Warszewiczowi*, a zaręczam, że tego samego skutku doznają.

Prawdziwie przywiązany uczeń

W dzień odjazdu do Wielkopolski 27 Lutego 1861. J. C.

Urzędowe.

Obwieszczenie

[Nr. 352]. Ze strony podpisanego Magistratu król: wolnego i obwodowego miasta Nowego Sącza podaje się do publicznéj wiadomości, iż celem wydzierżawienia wódczanéj propinacyi w dobrach miéjskich Falkowy i Piątkowy w trzech letnią, a to z dniem 24go Czerwca 1861 r. poczynającą, a z dniem 23go Czerwca 1864 kończącą się dzierżawę, odbędzie się publiczna licytacya w rannych godzinach w kancelaryi magistratualnéj miasta Nowego Sącza *na dniu 18go marca 1861 r.*

Za cenę wywołania stanowi się czynsz roczny w kwocie 100 złr w. a.

Do licytacyi przystępujący obowiązani będą przed rozpoczęciem licytacyi do rąk komisyi licytacyjnéj 10 odsektowy zadatek czyli tak zwane wadium złożyć.

Dla ułatwienia licytacyi będą także oferty pisemne prawnie przepisane warunki w sobie obejmujące przyjmowane. (225-2-3)

Bliższe warunki licytacyjne mogą każdego czasu w kancelarji magistratualnéj przejrzanemi być.

Z król. Magistratu wolnego i obwodowego Miasta. Nowy Sącz dnia 18go Lutego 1861.

Obwieszczenie.

[Nr. 352]. Ze strony podpisanego Magistratu król. wolnego i obwodowego miasta Nowego Sącza podaje się do powszechnéj wiadomości, iż celem wydzierżawienia pojedyńczych dóbr miejskich Falkowa, Paszyn i Żeleźnikowa w dwunastoletnią z dniem 24go Czerwca 1861 r. poczynającą, a z dniem 23go Czerwca 1873 kończącą sie dzierżawę z których piérwsza włość 47 morgów 813 kwadr. sążni gruntu ornego, 384 kwadr. sążni gruntu ogrodowego, 8 morgów 974 kwadr. sążni gruntu pastwiskowego w sobie obejmuje, i któréj grunta 10 korcami żytem ozimem, jednym korcem przenicy oziméj, siedmiu korcami jarczugi czyli mięszaniny, 17 korcami owsa, jednym korcem grochu, $10^{24}/_{32}$ korcami kartofli i 16 garncami lanego nasienia obsiane są, i przy któréj się oprócz budynków gospodarczych i mieszkalnych także i cegielnia znajduje, druga zaś włość Paszyn 97 morgów 481 kwadr. sążni gruntu ornego, łąkowego i 18 morgów 474 kwadr. sążni gruntu pastwiskowego razem z zasiewem 9 korcy 16 garncy żyta zimowego 5 korcy 10 garncy jęczmienia, 9 korcy 16 garncy jarczugi czyli mięszaniny, 92 korce owsa, 20 garncy lanego nasienia, 52 korce 20 garncy ziemniaków, 5 zagonów kapusty i 4 zagony rzepy, razem z budynkami gospodarczemi mieszkalnemi w sobie obejmuje, a na koniec trzecia włość Żeleźnikowa 117 morg. 483 kwadr. sążni gruntu ornego, 15 morg. 170 kwadr. sążni gruntu łąkowego i 10. morg. 1554. kwadr. sążni gruntu pastwiskowego z następującym inwentarzem gruntowym: 28 korcy 10 garncy pszenicy ozimej, 5 korcy 8 garncy jęczmienia, 106 korcy 24 garnce owsa, 13 korcy jarczugi czyli mięszaniny, 6 garncy fasoli, 13 garncy konopianego nasienia, 14 garncy lanego nasienia i 60 korcy kartofli w sobie mieści, wkancelaryi magistratualnéj w Nowym Sączu na dniu *12 Marca*, a wrazie nie udania się licytacyi na dniu *3, i 30 Kwietnia 1861.* w godzinach przedpołudniowych odbędzie się publiczna licytacya.

Za cenę wywołania wsi Falkowy stanowi się summa 275 złr. 49 kr.; zaś wsi Paszyna 324 złr. 54 kr.; a nakoniec wsi Zeleźnikowy 414 złr. 31 kr. w. a.

Na licytacyi udział brać chcący licytanci obowiązani będą przed rozpoczęciem się licytacyi do komisyi licytacyjnéj 10 odsetkowy zadatek, czyli tak zwane wadium złożyć.

Dla ułatwienia licytacyi także oferty pisane, gdy prawnie przepisane warunki mieścić będą, przyjmowane będą.

Bliższe warunki mogą być każdego czasu w kancelaryi Magistratualnéj przeglądnięte.

Z król. Magistratu wolnego i Obwodowego miasta. Nowy Sącz dnia 18go Lutego 1861. (224-2-3)

SPOSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE.

Dnia	godzina	wys. bar. w lin. par. przez 0° Reaum.	stan ciep. podług Reaumura.	wilgotn. powietrza względna	kierunek i natężenie wiatru	stan NIEBA	Zjawiska napowietrzne	zmiana ciepła w ciągu dnia od	do
27	2	330 10	+ 5'6	82	zachodni słaby	pochmurno		+ 2'4	+ 6' 1
	10	29 90	3 0	94	„ „	„			
28	6	29 81	1 2	96	„ „	„	mgła		

WYKAZ DOCHODU I OBROTU

na ck. uprzywil.

Kolei Galicyjskiéj Karola Ludwika.

Przestrzeń kolei: 28 mil.

Miesiąc	Za bilety osobowe: Ilość podróż.	w wal. a.: złr.	kr	Transp. towarów: Ilość Ctr. cel.	w wal. a.: złr.	kr	Razem w walucie austr.: złr.	kr
Styczeń 1861	25697	45947	38	320072 *)	116365	22	162312	60
Suma . .	25697	45947	38	320072	116365	22	162312	60
Przychód ogólny (za przestrzeń kolei 28 milową), wynosił w grudniu 1860							148866	14

*) Oprócz tego przewieziono 48,637 centnarów wagi celnéj rozmaitych przedmiotów będących własnością Zarządu bez policzenia należytości przewozowéj.

Wiedeń dnia 1 lutego 1861 r. (150-1-3)

C. k. uprzyw. kolej galicyjska Karola Ludwika.

W Drukarni „CZASU.“ Rządzca Drukarni, *Antoni Rother.*